

Panokko

en de wildernis

anne de vries

PANOKKO
EN DE WILDERNIS

Serie: *Kinderen van het oerwoud*

ANNE DE VRIES

PANOKKO
EN DE WILDERNIS

Illustraties van Corrie van der Baan

DERDE DRUK

UITGEVERIJ G. F. CALLENBACH bv - NIJKERK

ISBN 90 266 4483 3

WOORD VOORAF

Beste jongens en meisjes,

Je denkt misschien: Een Indianenboek, fijn! . . . Maar als je een boek verwacht met vreselijke gevechten en kriegsgehuil en dansen om de martelpaal, leg het dan maar weg, want dat is het niet. Dat soort boeken heb ik vroeger ook gelezen, maar toen het mij duidelijk werd, dat zulke Indianen als daarin beschreven werden, niet eens meer bestonden en zo wellicht niet eens bestaan hadden, maar door de een of andere meneer die nooit in het land der Indianen geweest was, waren bedacht, voelde ik me aardig beetgenomen.

Van dit boek kan ik verklaren, dat ik er geen wilde avonturen voor uit mijn duim heb gezogen. Ik heb de Indianen beschreven, zoals ik ze echt heb leren kennen. Ik heb hun land en verscheidene van hun dorpen bezocht, ik heb in hun hutten geslapen en ben met ze op jacht geweest in het oerwoud.

En daarom kan ik nu zeggen: zoals Panokko hier getekend wordt, zo heeft hij daar heus geleefd op de grens van Suriname en Brazilië en zo zwerft hij daar waarschijnlijk nòg rond met zijn vrienden Wempi en Arawatta. Ik heb alleen de namen een beetje veranderd. Want later gaan een paar van jullie misschien zelf het oerwoud nog eens in en bovendien zijn er ook al Indianen die lezen kunnen. En ik zou het voor Panokko niet prettig vinden, wanneer hij op een dag te horen

kreeg: „Hé, ben jij dat, die net te laat was met zijn schot op die tijger?” Of: „Moet je kijken, jongens, daar heb je hem ook, die zo bang was voor een doodgewoon vliegtuig!” Nee, dat mag niet! Daarvoor ben ik veel te veel van hem gaan houden.

Nou, dat was het wat ik zeggen wilde. En ga nu maar eens proberen, of een beschrijving van de werkelijkheid niet even boeiend is — en veel leerzamer — dan al die leugenverhalen.

DE SCHRIJVER

1. BIJ HET KAMPVUUR

Panokko zit roerloos bij het kampvuur, de hond Awawa ligt aan zijn voeten en om hem heen is de zware schemer van de tropennacht. Een smalle maansikkel drijft langs de kronen van een paar hoge palmen als een zilveren scheepje op een donkere zee, en enkele sterren stralen daarbij in de iets nevelige lucht. Verder is van de hemel niets te zien door de hoge, zwarte muur van het oerwoud, dat hem aan alle kanten omringt.

Slechts een kleine plek is hier aan de oever van de kreek opengekapt voor het nachtkamp. Het onderhout en de lianen zijn weggeslagen en tussen de hoge stammen achter het vuur hebben de Indianen dicht bij elkaar hun hangmatten gespannen. Een flauw zuchtje wind komt nu en dan over de kreek, wakkert de vlammen

aan en drijft de rook, die de muskieten verjaagt, langzaam in de richting van de slapenden. Maar de beide blanken van het gezelschap hebben aan de zijkant van het kamp hun slaapplaats ingericht. Witte mensen willen altijd alles anders: zij houden niet van de goede geur van het houtvuur, maar ze hebben elk een groen muskietennet om hun hangmat gespannen, een wonderlijk ding, zo fijn geweven als geen Indianenvrouw het zou kunnen. En tegen de muskieten zijn ze daarmee voldoende beschermd, maar 's avonds, als de aarde de hitte van de dag nog uitwasemt, blijft die vochtige warmte onder het net hangen en perst het zweet uit hun lichamen. En terwijl de Indianen hun naakte lijven laten afkoelen door de nachtwind, trekken zij nog een bont pakje aan, dat ze hun pyjama noemen. Blanken zijn onbegrijpelijke wezens . . .

Het is het stille, donkere uur, dat aan de eerste tekenen van de morgen voorafgaat. Toen Panokko omstreeks middernacht de wacht van zijn vader, hoofdman Jaloekama, overnam, was het bos nog vol geluiden: gebrul, gekerm, gekrijs van de apen, geroep van nachtvogels, hoog en laag gesjirp van ontelbare krekels, gekwaak en gefluit van kikvorsen in het moeras, het gehuil van een poema aan de rand van de savanne en al die andere geruchten, die samen de uitbundige muziek van het oerwoud vormen. Maar de een na de ander zijn die geluiden verstomd. De roofdieren hebben zich verzadigd teruggetrokken, de apen zijn eindelijk ingeslapen, de kikkers hebben blijkbaar hun kelen moe geschreeuwd. Alleen het murmelen van de kreek en het ruisen van de wind in de hoge boomtoppen is gebleven en zelfs luider geworden. En dan plonst er soms een vis in het water en de wayoko, de kikker met het brede gezicht, ergens in de holte van een

boom, roept om regen: „Af, af, af!”, als het zachte geblaf van een hond in de verte. Er is ook nog het hoge, schrille gezang van wat muskieten en het gepiep van jonge vogeltjes in hun nest, die na de lange nacht niet meer kunnen slapen van de honger, maar alle te zamen vormen die geruchten niet meer dan een zacht tussenspel, want alles is al in afwachting van de dageraad. Nog vóór de eerste stralen van de zon langs de hemel schieten, zal het grote instrument van het oerwoud weer in volle akkoorden losbreken.

Panokko zit roerloos bij het vuur en laat zijn gedachten hun gang gaan. Intussen hoort hij ieder geluid en weet er de oorsprong van. En hij glimlacht, omdat hij even schrok van een gesnurk achter zijn rug, dat hem een ogenblik aan Pakira, het wilde varken, deed denken. Maar het is immers slechts de oude dokter, die daar iedere nacht om deze tijd mee begint. Eerst ligt hij zich al zuchtende urenlang te wenden en te keren, maar als hij eenmaal slaapt, zou je hem net als Arawatta in zijn hangmat weg kunnen dragen, zonder dat hij er wakker van wordt.

Panokko grijpt achter zich naar een paar stukken hout, werpt die op het vuur en roert met een stok de gloeiende kolen bij elkaar, zodat de vlammen weer hoog opschieten en donkere schaduwen langs zijn naakte lichaam doen dansen. Hij huilt en draait zich wat om, ten einde zijn rug te verwarmen, die koud is van de morgenwind. En dan zit hij plotseling roerloos te luisteren en loert langs de hangmatten van de blanken naar de bosrand. Kraakte daar een takje? ... Sloop er iets langs de afgekapte takken, die als een beschermende wal om de kampplaats zijn gestapeld? ... Zijn linkerhand gaat

langzaam naar de boog, die naast hem op de grond ligt met de pijl erop . . .

De hond is geruisloos overeind gekomen en staat naast hem naar hetzelfde punt te turen. Het dier doet nog twee sluipende stappen vooruit, steekt zijn kop omhoog en onderzoekt snuffelend de lucht. Dan rijzen zijn nekharen overeind en een zacht, dreigend gegrom komt diep uit zijn keel. Panokko heeft de boog al gespannen en zit in spanning te wachten. Maar het blijft stil, de haren van de hond zakken weer neer. Hij niest, kwapelt, steekt de snuit even onder de arm van zijn meester en geeft een snelle lik langs diens arm. Een kleine liefkozing is dat en meteen een geruststelling: „'t Is niets, baas, maak je niet ongerust . . .” Dan rekt hij zich uit, drentelt terug naar zijn plaats bij het vuur en strekt zich daar uit. Maar zijn kop blijft opgericht en zijn ogen zijn op de meester gericht.

Het is weer veilig. Misschien is een jaguar tot aan het kamp geslopen, wellicht ook was het een doodgewone buidelrat, maar in ieder geval is het beest nu weer weg. Toch legt Panokko de boog niet meer neer. Het is goed om voorzichtig te zijn, vooral in dit laatste uur van de nacht, nu alles wat goed is, slaapt, maar alles wat kwaad wil, nog rondsluipt. Het is het uur van de aanval — voor iedere vijand, mens of dier. Bovendien bevindt hij zich ver van huis, in een vreemd land, waar het water juist andersom als in zijn geboorteland naar het zuiden stroomt en waar misschien boze machten zijn, die hij nog niet kent, want als al de Indianen van zijn stam is Panokko nog heiden en hij denkt zich het bos vol goede en boze geesten.

Hij is nog nooit eerder zover de wereld in geweest. Thuis maakte hij soms grote tochten in de korjaal met zijn vrienden

Wempi en Arawatta, om te vissen of te jagen, maar 's avonds was hij altijd weer terug in het dorp, in de vertrouwde hut van zijn vader. Dan werd hij door zijn moeder Melioe verzorgd: zij kamde zijn haren en wreef zijn lichaam in met de rode koesoewé. Hij speelde met zijn broertje Paura, die vlugge, kleine deugniet, en met Toeloe, die nog geen half jaar oud is en intussen maakte zijn zusje Olisiana, die een paar jaar ouder is dan hij, het eten voor hem klaar. O, die heerlijke, gepeperde vissoep, die zij kan koken! . . .

Hij zucht. Het is alsof hij de geur van de soep ruikt en hij ziet in gedachten zijn moeder en Olisiana bezig in de hut. Al meer dan een week bevindt hij zich met de andere Indianen in dit vreemde, vijandige land en hij begint erg naar huis te verlangen. Maar hij zal het nooit zeggen, hoe lang het ook duurt. Bovendien: het zal heerlijk zijn om weer thuis te komen, maar pas nadat zij de taak hebben vervuld die ze op zich hebben genomen: het opsporen van de twee blanke jonge mannen, die, als zij nog leven, hier ergens in het oerwoud rond moeten zwerven. Dood of levend zullen zij ze vinden, eerder houden ze niet op, daar kent Panokko zijn vader Jaloekama genoeg voor. En dat is goed. Want als zij eerder terug zouden keren, schaamte zou hun hart vervullen, hun leven lang, zo vaak zij eraan zouden denken. En het hart van een oprechte roodhuid moet zonder schaamte zijn, anders kan hij niet meer leven.

Panokko voelt iets kriebelen langs zijn been en bij de glans van het vuur ziet hij twee grote, rode loopmieren tot aan zijn knie kruipen. Daar, waar zijn been warmer wordt, aarzelen ze, in twijfel of ze wel de goede boomstam gekozen hebben. Maar voor ze zich kunnen bedenken, heeft de jongen ze al gegrepen. Hij bijt ze de koppen af en gooit de achterlijven in

het vuur. En terwijl hij geniet van de lekkere, zurige smaak, zit hij te bedenken, dat dit hele grote avontuur eigenlijk bij hem, Panokko, begonnen is, met de vliegende korjaal, die alleen hij goed heeft gezien.

Dat is nu een maand en een halve maand geleden. De maan was toen bijna helemaal door de zon opgegeten. Daarna is zij vol geweest, opnieuw verslonden en nu groeit zij weer iedere dag. Panokko was op een hete dag met zijn vrienden Wempi en Arawatta gaan jagen, een paar uur varen van huis, bij de Moeti-kreek, die van de savanne komt. De vrienden jaagden in het bos op de zwarte aap, maar hij was met de hond de vlakke opgegaan om een hert te schieten voor zijn moeder. En juist toen hij een mooie buit had neergelegd, verscheen een grote, blinkende vogel met een ontzaglijk gebrul boven de bosrand.

Hij kan er nu om glimlachen, dat hij zo bang is geweest, toen dat gebeurde. Hij weet nu immers precies, wat het was: een vliegtuig, een boot met vleugels, die door de lucht kan varen als een korjaal door het water. Hij weet nu ook, dat er twee witte mensen in zaten: de jonge blanken die ze nu zoeken, de zoon van de oude dokter en diens vriend, en dat die zich door een ontzaglijk sterk beest, dat voor in de boot zat, de motor, voort lieten trekken. Maar toen meende hij in zijn onwetendheid, dat het Kapoe-ta-no, de Heer van de hemel zelf was, die zich met uitgebreide vlerken op hem wilde storten en hij heeft geschreeuwd van ontzetting.

Maar de vogel vloog over hem heen, maakte een bocht en probeerde op de grond neer te strijken. Het was niet mogelijk, want de savanne bij de Moeti-kreek is een bergplateau, dat vol ligt met grote, puntige stenen. Wankelend op zijn

vleugels kwam het vliegtuig weer omhoog en verdween aan de horizon, tussen de plaats, waar de zon 's middags staat en waar hij 's avonds ondergaat. Later bleek, dat de beide jonge blanken bijna geen drinken meer gehad hadden voor het grote beest en dat het daarom, ziek van dorst, hen niet lang meer zou kunnen trekken . . .

Toen Panokko bij zijn vrienden terugkwam, was hij nog diep onder de indruk. Maar Wempi had de vogel niet eens gezien, alleen maar gehoord, en Arawatta had er niet meer dan een glimp van opgevangen op een open plaats in het bos. Arawatta had geen angst gevoeld, hij had zelfs een pijl op het brullende monster afgeschoten, toen het laag over hem heen vloog!

Arawatta is een vreemde jongen. Hij heeft vroeger, toen hij nog klein was, een ongeluk gehad: toen is er een zware tak op zijn hoofd gevallen en sinds die tijd heeft hij niet veel verstand meer, maar hij weet ook niet wat angst is. Je kunt hem net zo goed tegenover een konijn als tegenover een tijger zetten, hij spant met dezelfde kalmte zijn boog. En schieten kan hij! Zelden mist hij zijn doel. Daarom heeft Panokko een geheime vrees, dat het misschien de pijl met de zware bamboe-lanspunt van Arawatta geweest is, die de brullende vogel ziek heeft gemaakt. Maar omdat Arawatta zijn vriend is, heeft hij daar natuurlijk niet over gepraat.

Een paar dagen daarna kwam een ander vliegtuig het eerste, dat niet meer thuisgekomen was, zoeken. Daar zat de oude dokter zelf in en hij heeft urenlang boven de bossen en de savannen gezweefd, maar geen spoor kunnen ontdekken. Toch gaf hij de moed niet op en tien dagen geleden verscheen hij met zijn lange, blanke vriend, die de taal der Indianen

spreekt, in het dorp van Jaloekama. Bosnegers hadden hen tegen zware betaling van de kust af stroomop geroeid tot aan dit laatste dorp voor de savanne en hier hoopte de dokter hulp te krijgen om zijn zoon te kunnen zoeken. Hij had geschenken meegebracht, om de Indianen gunstig te stemmen.

Jaloekama lag toen juist ziek in zijn hangmat, met een voet die opgezwollen was door de steek van een vergiftige vis. Hij en zijn mannen waren de enigen die de geheime paden wisten in dit deel van de wildernis en in het bijzonder het land in het zuidwesten, waar het vliegtuig gedaald moest zijn, kenden zij goed, omdat zij daar vroeger hadden gewoond. Maar zij waren er niets op gesteld om deze vreemdelingen daar te brengen. Het waren de eerste blanken die zij in hun leven zagen, maar zij hadden van jongsaf gehoord, dat witte mensen slechte mensen zijn, die de wereld overzwerven om land te veroveren en rijk te worden. Daarom waren ze erg op hun hoede en zochten allerlei uitvluchten. Jaloekama verklaarde zelfs, dat hij de vliegende korjaal niet had gezien, ofschoon hij hem wèl gezien had, al was het dan ook door de ogen van zijn zoon. En die nacht kon hij niet slapen van schaamte over deze halve leugen, waartoe hij zich had laten verleiden.

Gelukkig kon hij die de volgende dag herroepen, want toen werd het hem duidelijk, dat deze blanken toch goede mannen waren, al vormden ze dan misschien een uitzondering op hun ras. De voet, die de vorige avond door de dokter behandeld was, bleek als door een wonder reeds half genezen. En een stuk goud, dat de hoofdman stilletjes voor de hut van de gasten had gelegd, werd eerlijk door hen teruggebracht. Zij voelden zich rijk zonder goud, zeiden ze. Het was hun werke-

lijk heus en alleen erom te doen, de vermiste jongens te vinden.

Toen heeft vader Jaloekama zich gewonnen gegeven en de expeditie werd in twee dagen uitgerust. Negen Indianen en twee van hun vrouwen voeren met de blanken de rivier op naar het zuiden en toen ze al uren van huis waren, dook Pipi, de oude grootmoeder, op tussen de palmtakken, die over de voorraden in de boten waren gelegd. Daar had ze zich verstopt, uit groot verlangen om mee te kunnen gaan naar het oude land, waar ze een groot deel van haar leven heeft doorgebracht en waar misschien nog ergens haar dochter Sjoemi woont, die als klein meisje door een vijandelijke stam werd geroofd.

Ze zijn de rivier opgevaren, de Moeti-kreek voorbij, tot ze een dagreis verder westelijk dan waar Panokko de vliegende korjaal heeft gezien, de savanne bereikten. Daar hebben ze de boten laten zinken en zijn in zuidwestelijke richting het rotsachtige bergplateau overgestoken, tot ze de strook bos langs deze kreek bereikten, die zich in zuidelijke richting voortzet tot aan een zijrivier van de Amazone. Achter die bosstrook strekt zich de grote savanne uit naar het westen, vele dagreizen ver, en daar zou de vliegende korjaal best hebben kunnen landen, want daar zijn geen rotsen meer; het is een oneindige grasvlakte, met hier en daar een moeras en wat boomgroepen. Maar dat gebied heeft de dokter op zijn verkenningsvlucht helemaal afgezocht en omdat ze daar niets hebben kunnen ontdekken, is hij van mening, dat het toestel dit bos niet meer over heeft kunnen komen en ergens tussen de bomen is neergevallen.

Daarom zijn ze nu al dagenlang bezig om het woud in zijn

volle breedte af te zoeken, steeds verder naar het zuiden, maar nog hebben ze geen spoor gevonden. En dat is de oorzaak, dat de oude dokter bijna niet meer slapen kan van zorg. Want indien zijn zoon en diens vriend er goed afgekomen zijn bij de val van hun vliegtuig, hoe hebben ze zich al die tijd in leven moeten houden? Ze hadden waarschijnlijk maar weinig voedsel bij zich en misschien helemaal geen wapens en er gaat geen dag voorbij, dat de Indianen niet het spoor van een jaguar kruisen. Neen, veel hoop is er niet meer, want een Indiaan is één met het oerwoud en zal zich altijd weten te redden, maar een blanke — Panokko heeft het nu dag aan dag kunnen opmerken, — is in de wildernis hulpbehoevend als een kind en hij behoeft zich maar één keer in de keuze van een vrucht te vergissen, of het is met hem gedaan.

Hoor, het gesnurk is opgehouden. De dokter keert zich om in zijn hangmat en zucht. Zeker kan hij van ongeduld de morgen niet afwachten . . . Panokko heeft medelijden met de oude man. Hij is evenals de andere Indianen goede vrienden met hem geworden en ze noemen hem Papa, omdat hij oud is. De jongere blanke laat zich Gerard noemen. Maar dat woord kunnen de Indianen niet uitspreken, ze maken er Kela van . . .

Opeens richt Awawa de kop op, gromt en stormt langs het vuur naar de donkerste hoek van de kampplaats, het verst van de kreek. Al de andere honden, met lianen vastgebonden onder de hangmatten van hun meesters, breken los in een huilend geblaf, richten zich op hun achterpoten op en hangen in hun halsbanden. Panokko rukt een brandende tak uit het vuur en rent zijn hond na. Daar is ook Koja al, de grootste

Indiaan van het gezelschap en de beste tijgerjager. Met zijn speer in beide handen staat hij naast Panokko en tuurt in het donker tussen het opgaande hout, dat spookachtig verlicht

wordt door de vlammeende tak, die Panokko boven zijn hoofd zwaait. Ze zien niets, maar ze horen aan het ruisen van het gebladerte, dat een groot dier zich snel van de kampplaats verwijdert. En nu ruikt Panokko ook ineens een vleug van de zwoele geur van Tigri, de jaguar, die hier tot vlakbij de hang-

matten der Indianen geslopen was. Slechts de wal van afgekapte dorens scheidde hem nog van de rustplaats van Jaloekama!

Opeens rukt een van de honden zich los, springt naast Panokko over de losse takken en rent het donkere bos in. Awawa volgt hem ogenblikkelijk.

„Peroe!” roept Koja.

„Awawa!” schreeuwt Panokko.

Maar alleen de laatste hond komt beschaamd en kwispelstaartend terug. Het geblaf van de andere verwijdert zich steeds meer, ondanks het geroep en gefluit van zijn meester. Koja grijpt Panokko de brandende tak uit de handen. Een ogenblik lijkt het, alsof hij van plan is, het bos in te rennen. Maar dan ziet hij het onmogelijke daarvan in, geeft de tak terug en laat met een wanhopig gebaar het hoofd op de borst zinken.

„Die is verloren,” zegt hij somber.

En nu roept hij niet meer. Hij luistert, met ingehouden adem, geleund op zijn speer, en al de honden in het kamp zwijgen ook en luisteren mee, trillend van spanning. Het geblaf van Peroe, ver weg in het bos, wordt plotseling feller en gaat dan ineens over in een hartverscheurend gejang. Daarna klinkt het korte, hese gebrul van de tijger¹, die dan toch zijn doel heeft bereikt en een prooi heeft neergeslagen.

Het woedende geblaf van de honden breekt opnieuw los. De Indianen komen uit hun hangmatten en omringen hun maker. Ze weten allen, hoe Koja juist aan deze hond gehecht was. Hoofdman Jaloekama legt hem troostend de hand op de naakte schouder. Maar Koja staat onbeweeglijk en hijgt als

¹ De jaguar wordt in Suriname ook wel tijger genoemd.

na een zware worsteling. Dan werpt hij het hoofd in de nek, richt zijn speer op de plaats waar de laatste kreet van Peroe heeft geklonken en stoot een schorre schreeuw uit, die als echo terugkomt van de bosmuur aan de overzijde van de kreek. Dat is zijn antwoord aan de jaguar en Panokko weet, wat dat betekent: Koja zal niet rusten, vóór hij wraak heeft genomen. Met zijn leven zal Tigri moeten boeten, dat hij de beste en felste hond van de jager heeft verscheurd.

2. DE JACHT OP DE TIJGER

Na deze ruwe onderbreking van de nachtrust heeft niemand nog lust om te slapen. Het is trouwens ongeveer tijd om op te staan: de zon kan nog hoogstens een uur op zich laten wachten. Ofschoon het nog helemaal donker is en de maansikkel achter het bos is verdwenen, de naderende dag doet zich al voelen. De geuren van het bos breken los in de dauw, een vleug wind komt over de kreek en ruist door de boomtoppen en één vogel laat al een paar aarzelende tonen horen.

Heel het kamp komt in beweging. De vrouwen stoken het vuur op en leggen een nieuw aan, dicht bij de oever van de kreek. Bij het licht van de vlammen scheppen ze water en zetten een pot boven het vuur. Aan alle kanten klinkt keelgeschraap en gehoest en bewegen zich de donkere schaduwen der Indianen, die zich verzamelen om hun naakte lichamen te laten koesteren door de vlammen. Het is erg koel in dit laatste uur van de nacht.

Pipi, de oude, magere grootmoeder, heeft haar schouderdoek omgehangen en fladdert als een grote vleermuis door de dansende schaduwen van de ene hangmat naar de andere. Zij bindt ze los en rolt ze op, zij geeft de honden hun voer en spoort de jongere vrouwen aan om haast te maken. Het is wonderlijk, hoe vlug en levendig Pipi is geworden, nu ze weer in de buurt van het oude land is gekomen, waar ze ge-

boren en getogen is. De andere Indianen gunnen zich voor alles de tijd, maar haar zit de haast in de oude botten.

„Vlug, vlug!” zegt zij, „pak de aardvruchten in! Die hebben we hier niet meer nodig! Toe, schiet op en loop niet als een schildpad! Ik heb vannacht gedroomd, dat ik mijn dochter Sjoemi zag! Zij strekte de handen naar mij uit en kwam mij huppelend tegemoet. Als de Vader der Indianen het wil, zullen we haar spoedig vinden . . .”

Dàt is het! denkt Panokko. Het verlangen naar haar kind drijft haar voort, evenals de oude dokter het verlangen naar zijn zoon. Nooit verliezen een vader of een moeder de liefde voor hun kind en ze hebben geen rust, zolang ze het niet veilig weten . . . Maar de tijd schijnt voor Pipi stilgestaan te hebben! „Zij kwam mij huppelend tegemoet,” zegt ze. Toen Sjoemi als jong meisje geroofd werd, was Panokko nog niet geboren. Indien ze nog leeft, zal ze dus een volwassen vrouw zijn en waarschijnlijk niet meer huppelen. Pipi leeft nog altijd bij haar oude herinneringen . . .

Panokko kijkt naar de dokter. Die zit in zijn hangmat met de ogen dicht en de handen gevouwen en de jongen ziet zijn lippen bewegen. Zeker spreekt hij met de grote Geest, die hij „God” noemt, de Vader van blanken en Indianen, over zijn zoon en diens vriend en vraagt, of Hij ze wil beschermen. Panokko weet niet hoe het komt, maar hij heeft een groot vertrouwen, dat God dat doen zal. Misschien komt het door de dokter zelf: als die gebeden heeft, staan zijn ogen zó rustig en zó blij, alsof zijn zoon al gered is.

Panokko zit bij het nieuwe vuur aan de zijde van de kreek, tussen zijn vrienden Wempi en Arawatta. Voorlopig kunnen zij niets doen dan wachten. Arawatta slaapt nog half en kijkt

wezenloos in de vlammen. Hij wil zelfs de banaan niet hebben, die Wempi hem toesteekt. Dan bijt Wempi er zelf maar in en hij lacht met volle mond om Kela, die op één been staat rond te springen bij het aantrekken van zijn broek. Daarna haalt hij bij zijn moeder een paar stukken zeilgras en knoopt die aan elkaar voor een vissnoer, want hij heeft het plonzen van zware visselijven in de kreek gehoord.

Er zingen nu al meer vogels aan de rand van de kampplaats en in het bos begint een krekkel te snerpen als een stoomfluit. In de boomtoppen hangt een rood licht, dat zichtbaar sterker wordt. En plotseling, alsof een gordijn wordt opengetrokken, schieten kleurige stralenbundels hoog over de kreek door de nevels. De zon is er, de nieuwe dag is gekomen en heel het vogelkoor is nu losgebroken.

De Indianen zijn allen opgestaan en staren eerbiedig omhoog naar het licht. Dan spoeden ze zich naar de kreek, werpen de lendendoeken af en plonzen in het heldere water voor hun morgenbad. Ze poetsen hun tanden en spoelen hun mond en daarna spelen ze rond als kinderen. Ook de blanken nemen een bad.

De oude dokter is het eerst klaar. Een eind verder bruist de kreek over een muur van rotsen en daarachter is een diepe kolk. Op een van de stenen strijkt een zonvogel neer om te vissen. Op zijn zwarte rug zit een rode vlek met gele rand, als een kleine zon, die schittert in het morgenlicht.

Schreeuwend vliegt de vogel op, als de dokter nader komt. Die heeft zijn hemdje in de hand. Dat wil hij wassen in de kolk. Voorzichtig stapt hij op de stenen om een geschikte plaats te zoeken. Maar hij blijft nog even opgericht staan om te kijken naar de kolibries, die als pijlen over het water snor-

ren, van de ene bloem naar de andere. Orchideeën, helder wit met roze onderlip, hangen in trossen boven de kreek. Eén van de vogeltjes komt aanschieten, staat plotseling stil in de lucht en steekt zijn lange snavel in één van de bloemen. Razend snel bewegen zijn vleugeltjes naast het lijfje, dat niet groter is dan een vingertop. Het is een vogeltje als een juweel: schitterend blauw met groene en rode glanzen. Plotseling schiet het op zij, drinkt uit een andere bloem, flitst dan over de kreek en verdwijnt in een struik, die dicht bij de rotsen over het water hangt.

„Mooi, hè?” zegt de dokter.

„Ja, mooi,” zegt Arawatta. „Nestje daar, kijk, Papa!” En hij wijst ongeveer een meter boven het water. Maar ofschoon de dokter zich voorover buigt en zijn ogen inspant, hij ziet niets. Het is soms alsof de blanken in het oerwoud met blindheid geslagen zijn. Arawatta buigt voorzichtig een tak naar zich toe en ja hoor, nu ziet de dokter het ook: een nestje als een vingerhoed van pluus en haartjes met twee witte eitjes als erwten . . . Arawatta slaat opeens de hand voor de ogen en brengt snel de tak weer op zijn plaats, want het vogeltje snort om zijn hoofd en valt hem met schel gepiep aan. Maar nu is het al gerustgesteld en als het gezien heeft, dat zijn eitjes er nog zijn, gaat het opnieuw op de honingjacht.

De dokter hurkt op een steen en slaat zijn hemdje door het water. Arawatta zit bij hem en kijkt toe.

„Pas op!” roept hij ineens.

Maar het is al te laat. Een grote vissekop komt half boven water, doet een greep en gaat er met het hemdje van door. Een slip komt nog even boven, maar andere vissen schieten

toe en nu wordt om het kamizootje gevochten, dat het water schuimt en spat.

De dokter zit verdwaasd te kijken, maar Arawatta breekt los in een gelach, dat het klinkt over de kreek. Hij houdt zich de buik vast van het lachen. De andere Indianen komen toelopen en als ze horen wat er gebeurd is, hebben ze grote pret. „Gooi je broek er ook in!” roept Kela. „Ik wil dat ook wel eens zien!”

„Ze krijgen wat beters, oom Kela!” zegt Wempi en hij gooit zijn vissnoer uit, met een stuk vlees aan de haak. Nog vóór het aas gezonken is, wordt het touw hem bijna uit handen getrokken. Panokko schiet toe om te helpen en samen slepen ze een spartelende anjoemara naar de kant. Daar staat Pikipeu, de moeder van Wempi, al klaar met het kapmes en op een platte steen wordt de spartelende vis onthoofd en geslacht.

Een stuk van het nog trillende vissevlees is het nieuwe aas. Maar nu duurt het langer. Wempi moet telkens opnieuw uitwerpen. Hij slaat met een stok in het water en bootst met zijn lippen het smakken van een vissebek na . . . Rang, daar wordt zijn snoer weer strak getrokken en nog vóór Pikipeu met de eerste vis klaar is, kan Kwaikoe, de vrouw van Koja, met de tweede beginnen. Jolali, de zoon van Atoe, een jonge Indiaan, heeft er intussen één met de pijl geschoten en Malili, Wempi's vader, heeft een grote, die zich dicht bij de kant waagde, aan zijn houwer gespietst. Maar nu is het genoeg. Meer dan ze bij het ontbijt opeten, moeten ze niet vangen, want tijd om het overschot te roken is er niet en na een warme dag zal het bedorven zijn.

Een poosje later zitten ze gehurkt bij de vuren te eten. Er is soep en gebakken vis, er zijn droge cassavekoeken en er is

heerlijke geurige thee van de blanken. Op die thee zijn de Indianen verzot, evenals op het zout, dat de blanke vrienden meegebracht hebben.

Pas als ze bijna klaar zijn, komt Koja opduiken uit het bos, maar hij weigert de stukken vis, die zijn vrouw voor hem heeft bewaard. Hij drinkt alleen een slok thee en hij weigert ook niet de portie zout, die Kela hem aanbiedt. Dat laat hij zich in zijn hand schudden en dan likt hij het op. Daarna gaat hij zwijgend naar de kreek en begint er op de stenen de punt van zijn speer te wetten. De lange haren plakken in natte slierten om zijn hoofd, zijn lippen zijn vastberaden opeen geperst en hij gaat door het kamp alsof hij niemand ziet.

Koja heeft wel meer van die stille, sombere buien. Vele jaren geleden heerste er een tijgerplaag in de streek, waar Jaloe-kama woonde. Geen vrouw of kind kon zich in het bos wagen en bij de jacht op de roofdieren werden de beste honden gedood. De tijgers waren moeilijk te schieten, omdat ze zich in het dichtste woud of in het hoge gras van de zwampen terugtrokken, vanwaar ze konden aanvallen, vóór de Indianen zicht op hen kregen. Bij één van die jachten is toen Pelesi, de vader van Arawatta, zó door een jaguar toegetakeld, dat hij de volgende dag is overleden.

Op de dag van de begrafenis kwam Koja uit het bos, precies als nu, nat en somber en met zijn speer, maar met twee tijgerhuiden over de schouder. Hij vroeg gastvrijheid, kreeg een hut toegewezen en ruimde binnen een paar weken de gevaarlijkste tijgers uit de omgeving op. Als hij een vers spoor gevonden had, was de tijger ten dode opgeschreven. Met niets dan zijn speer en een paar honden volgde de forse Indiaan de indrukken van de grote kattepoten, tot zijn honden het

gevaarlijke beest hadden ingesloten. Dan waagde hij het gevecht op leven en dood en kwam altijd als overwinnaar te voorschijn. Meer zicht dan een paar meter had hij niet nodig. In de dichtste wildernis, waar geen ruimte was om de boog te spannen, wist zijn speerpunt het hart van het ondiert te treffen.

Het was een jachtmethode, die de Indianen van Jaloekama's dorp nog nooit gezien hadden. Ze hadden grote bewondering voor de gespierde vreemdeling en vroegen hem om bij hen te blijven wonen. Koja stemde toe en trouwde met Kwaikoe, de zuster van Pelesi. Hij nam de gewoonten van het volk van Jaloekama aan, die tot de stam der Oajana's behoren, liet zijn haar lang groeien als zij en was thuis en op de jacht een trouwe kameraad, maar over zijn verleden liet hij zich weinig uit. Hij behoorde tot de stam der Pianogotto's, die heel ver naar het zuiden wonen in het stroomgebied van de Amazone, maar hij had al jarenlang een zwervend leven geleid, altijd op zoek naar jaguars en poema's. Dit was alles, wat men in het dorp van hem te weten kwam.

Wanneer de andere Indianen hun lasten opladen en zich gereed maken om het bos verder naar het zuiden af te zoeken, komt Koja met een blinkende speerpunt van de kreek terug en gaat voor hoofdman Jaloekama staan.

„Geef mij verlof om de tijger te doden, die mijn hond heeft vermoord,” zegt hij. „Anders zal hij vannacht weer om ons kamp sluipen. Het is een menseneter, hij is vannacht vlak bij de hangmat van de blanke dokter geweest.”

„Het is goed,” antwoordt Jaloekama. „Kapoe-ta-no, de Vader der Indianen, make je arm sterk om ons van het beest te verlossen.”

„Geef mij de hond Awawa mee; die is gehoorzaam.”

„A-a, maar dan zul je ook mijn zoon moeten meenemen. De hond wil bij niemand anders zijn.”

„En mij,” zegt Wempi.

„A-a,” bromt Arawatta. En de beide jongens komen naast Panokko staan.

Ja, dat is nu eenmaal een stilzwijgende afspraak: de drie vrienden laten elkaar nooit in de steek. Ze trekken er altijd samen op uit.

Koja kijkt ze somber aan. Dan knikt hij.

„Als jullie je als mannen zult gedragen,” zegt hij.

Ze halen even de schouders op en glimlachen. Ze zijn immers mannen, al is Koja even oud als zij drieën samen? Nog geen maand geleden heeft hoofdman Jaloekama ze officieel tot man verklaard, nadat ze hem uit de gevangenschap van de bosnegers hadden verlost¹.

De laatste afspraken worden gemaakt. Het spoor van de tijger loopt naar het zuidoosten. De oostelijke strook van het bos zal meteen door de tijgerjagers worden afgezocht naar het verdwenen vliegtuig. De anderen zullen zich over de westelijke helft verspreiden en al zoekend naar het zuiden trekken. Tegen de avond zullen ze elkaar ergens bij de kreek weer ontmoeten. Mochten ze elkaar eerder nodig hebben, dan zullen ze waarschuwen met drie hoge tonen op de bamboefluit.

Het rode vlaggetje van Koja's lendendoek wijst Panokko de weg in de groene schemering van het oerwoud. Zó dicht zijn de boomkruinen, dat geen straaltje van de zon tot op de bodem doordringt.

¹ Zie deel I: *Panokko en zijn vrienden*.

Voorop gaat Awawa met de neus langs de grond. Telkens blijft hij even staan en kijkt achterom. Soms doet hij zelfs een paar stappen op zij en gluurt om Koja heen, of zijn baas wel volgt. Dan snuift hij tevreden en neemt het spoor weer op.

Panokko heeft het niet gemakkelijk. Behalve zijn lange boog en een bos pijlen moet hij Yona, de overgebleven hond van de tijgerjager, meevoeren, vastgebonden aan een stuk kaminaliaan. Het dier is nog jong en onvoldoende afgericht en zou, wanneer het losliep, de tijger voortijdig op kunnen schrikken. Panokko houdt de hond dicht bij de halsband vast, maar terwijl hij als een kat door de wirwar van struiken en lianen sluipt, steekt Yona soms zijn kop in een verkeerde opening en dan worden ze beiden gestraft door een regen van dauwdruppels, die als een koud stortbad op hun huid klettert. Waren Wempi en Arawatta er maar, dan konden die hem helpen. Maar ze hebben zich in het bos verspreid om naar het verloren vliegtuig uit te kijken. Pas verderop zullen ze zich weer bij de anderen voegen.

Het spoor is niet moeilijk te volgen, want de tijger heeft zijn prooi van die nacht meegesleept naar zijn leger en de geur van bloed is soms zelfs voor Panokko te ruiken. Bovendien heeft een poot van de dode hond over de grond gesleept en op sommige plaatsen een duidelijk zichtbare streep in de vochtige bosgrond getrokken, naast de indrukken van de grote klauwen. Het zal wel een jonge jaguar zijn, die zich zo onvoorzichtig heeft gedragen. Of misschien heeft hij de mens nog niet leren kennen, het enige wezen, dat hem durft te achtervolgen.

Ha, gelukkig, nu volgt het spoor een wildpad, dat gebaand is door pakira's, de wilde bosvarkens, op hun dagelijkse weg

naar de drinkplaats bij de kreek. Het loopt in bochten door de wildernis en slechts hier en daar behoeft Panokko zich te bukken voor een neerhangende liaan. En plotseling straalt voor hen een fel licht door de bladeren. Een zware boom ligt daar dwars over het pad. Hij is in een storm gesneuveld en heeft al de zwakkere bomen in zijn omgeving in zijn val meegesleurd. Zo is er een open plek in het bos ontstaan, waar de zon toegang heeft. En in die zonneschijn staat Wempi lachend te wachten en steekt ter begroeting zwijgend de hand op.

Er is een opening onder de kromme stam, waar de tijger doorgekropen is. Awawa volgt dezelfde weg. Koja is met één sprong aan de overkant. Panokko laat Wempi de hond vasthouden, neemt een aanloop en haalt het ook. Dan stuurt Wempi de hond door het gat en aan de andere kant vangt Panokko hem op. Het krioelt daar van grote, bruine mieren, daarom moet ook Wempi wel over de stam zien te komen. Maar voor de sprong zijn zijn beentjes te kort. Hij klimt boven op de boom en juist als hij eraf zal springen, zakt hij er met een licht gekraak doorheen. De stam blijkt van binnen helemaal vermolmd te zijn; alleen de bast was nog gaaf. Een wolk van stof vliegt omhoog en slechts het hoofd van Wempi is nog zichtbaar. Dat is zo'n zot gezicht, dat Panokko een schaterlach niet kan bedwingen. Wempi lacht mee, maar ineens worstelt hij als een wanhopige om zich te bevrijden, want nu hebben de mieren hem toch te pakken. Zodra hij naast de boom staat, helpt Panokko hem om ze van zijn rug en zijn benen te strijken.

Koja heeft met een somber gezicht staan wachten en als de jongens zijn spottende ogen zien, beheersen ze zich en staan

weer klaar voor de tocht. Wempi neemt de hond over, Panokko draagt de boog en de pijlen van zijn vriend.

Voort gaat het, nu weer dwars door de wildernis in oostelijke richting, tot het bos lager wordt en vrij plotseling ophoudt. Ze staan aan de rand van de savanne en daar duikt Arawatta op van achter een groep palmen en sluit zich bij hen aan. Hij heeft het spoor van de tijger ontdekt en rustig gewacht op de anderen.

Wel een half uur gaat het voort langs de bosrand. De zon staat al hoog aan een blauwe hemel en heeft hun haren spoedig gedroogd. Langzaam daalt nu de bodem en de savanne gaat over in een zwamp, een groot moeras. De oever is begroeid met struiken, dorens en hoog opgaand gras, waarvan de pluimen boven hun hoofden wuiven in de wind. Awawa loopt met stijve poten en de haren op zijn nek staan recht overeind. Het leger van de jaguar kan niet ver meer zijn.

Op een wenk van Koja maakt Wempi ook de tweede hond los. Jankend van blijdschap stort het dier zich in de dichte begroeiing. Ook Awawa is verdwenen. Maar geen honderd meter voor hen breekt al spoedig een huilend geblaf los. De honden hebben de tijger ontdekt.

Met grote sprongen haast Koja zich voort door de struiken. De jongens volgen zo snel ze kunnen. Het gaat over een landtong het moeras in. De begroeiing wordt dunner, hun voeten zakken hier en daar weg in de zompige grond. Het geblaf van de honden klinkt steeds dichterbij. En plotseling staan ze vlak voor de tijger.

Toch zien ze het beest nog niet. Het heeft zich teruggetrokken in een dicht bosje van doornstruiken, een paar meter in het vierkant. Daaromheen is een open gedeelte met kort gras,

waarop de honden, elk aan een kant, als razenden staan te blaffen. Aan de rand van die open plek wijst Koja de jongens, waar ze staan mogen. Zelf nadert hij langzaam de struiken, waaronder de tijger zich verborgen heeft.

Een woest gegrom stijgt op. De jaguar heeft zijn nieuwe aanvaller ontdekt. En nu ziet Panokko even tussen de takken de vervaarlijke kop met de bliksemende ogen, de half open muil en de zwarte driehoek van de neus. Een rilling loopt langs zijn rug en onwillekeurig spant hij zijn boog. Maar hij schiet natuurlijk niet. Voorlopig heeft alleen Koja het recht om dit ondier te bestrijden. Een schot in de dichte struiken zou bovendien de tijger niet veel kwaad kunnen doen en dus erg gevaarlijk zijn.

Koja schijnt geen angst te kennen. Hij danst voor de tijger heen en weer, knieën en rug een weinig gebogen, de speer in beide handen voortdurend op de kop van de tijger gericht. Hij spreekt het beest uitdagend toe.

„Ben je daar?” zegt hij. „Lafaard! Sluipmoordenaar! Heb je je buik vol van mijn hond, mijn beste Peroe? Het is je laatste maal geweest, vriend! Samen met hem zul je verteren, hier in het moeras! Kom hier, dan zal ik je vertellen, wiens hond het was, waaraan je je hebt vergrepen! Toe, kom er eens uit! Wees een held en waag het eens om de meester van Peroe aan te vallen!”

Maar het roofdier blijft veilig tussen de dorens en als Koja plagend naar hem prikt met zijn speer, slaat het even een klauw uit, maar trekt zich dan nog dieper terug.

Met zijn blote voeten werkt Koja een kluit modder los uit de weke bodem en schopt die naar de kop van de jaguar. Alsof hij er zelf van schrikt, springt hij daarna een paar passen terug.

Daarmee lokt hij zijn vijand uit diens beschermende burcht. Ineens ligt het kolossale, zwartgevlekte lijf van de jaguar buiten de struiken. De staart slaat wild heen en weer, de rug spant zich als een boog... Dan waagt het beest de sprong naar zijn aanvaller. Bijna raken zijn klauwen de naakte borst van de Indiaan, maar dan heeft diens speer het roofdier al opgevangen.

En nu begint een gevecht op leven en dood, zó verschrikkelijk, dat de jongens er de adem bij inhouden. Het is een kluwen van geel en zwart, dat met razend snelle bewegingen op de open plek heen en weer vliegt. De forse Koja lijkt een tener mannetje naast het geweldige monster. Nu eens ligt

hij op één knie, dan staat hij hoog opgericht boven zijn tegenstander, nog juist buiten het bereik van diens lange nagels, plotseling wordt hij over de tijger heen naar de andere kant geslingerd. Maar hij houdt zijn voeten op de grond en aldoor dieper drijft hij zijn scherpe speer in het kronkelende lijf van het gevaarlijke beest, tot eindelijk de punt in het hart is doorgedrongen. Dan verandert het gegrauw in een rochelend geluid en de zware poten strekken zich machteloos uit. De honden schieten toe en bijten zich vast in de gevlekte huid van de jaguar. Maar Koja jaagt ze weg, trekt de speer terug en wist die schoon aan het stuiptrekkende lichaam.

Sprakeloos omringen de jongens de grote jager. Hoe groot en moedig hij is, hebben ze nu kunnen vaststellen. En hoewel het bij de Indianen niet de gewoonte is om iemand te prijzen, de bewonderende en eerbiedige blik van hun ogen zegt genoeg. Koja glimlacht en knikt ze toe. Hij is nat van het zweet. Het

drijft in straaltjes van zijn hoofd en zijn borst. Even sluit hij de ogen, alsof hij een duizelende moeheid moet overwinnen, en zucht. En er is een verdrietige trek op zijn gezicht. Spijt het hem dat hij dit prachtige, grote dier heeft moeten doden?

De jongens bekijken de verslagen vijand. Het is een jong, maar bijzonder groot exemplaar. Wempi legt de staart recht en past dan het lichaam af. Drie grote passen moet hij doen. Dan hurkt hij vóór de kop, schuift de lippen van elkaar en bekijkt de scherpe, blanke scheurtanden. Panokko staat erbij en voelt zich na de opwinding van het gevecht plotseling moe. Hij gaat op de borst van de tijger zitten. Daarmee drijft hij de lucht, die zich nog in de longen bevindt, door de keel en langs de stembanden naar buiten. Een kort, hees gebrul komt uit de geopende muil . . .

Wempi springt verschrikt achteruit, struikelt over een hond en rolt achterover in het gras. En dan breekt Arawatta uit in zo'n schallend gelach, dat ze allemaal meedoen, zelfs Koja, en bijna niet meer op kunnen houden.

Maar opeens heft Koja waarschuwend een vinger omhoog en als ze luisteren, horen ze aan de bosrand het verontruste gebrom van kami-kami's, een groot soort hoenders, die in een troep bij elkaar leven. De jachtdrift krijgt ze te pakken. Snel bindt Panokko de hond van Koja vast aan een struik, roept Awawa, legt de vogelpijl op zijn boog en verdwijnt in de richting van het geluid. Arawatta volgt hem op de hielen. Wempi blijft bij de jager om hem behulpzaam te zijn bij het villen van de jaguar.

3. DE GEWONDE VOGEL

Door het hoge pluimgras sluipen de jongens, Arawatta voorop, in de richting van de bosrand. Ze hebben de vogelpijl met de benen punt op de boog gelegd, gereed voor het schot. De hond sluipt voor hen uit, hoe langer hoe voorzichtiger, tot hij bijna op zijn buik verder kruipt. Dan blijft hij liggen, snuift gretig de lucht op en kijkt achterom: „Zie je ze nog niet? Schiet dan toch!”

Nog een paar voorzichtige stappen, dan staan de jonge Indianen gebogen naast de hond, gedekt door de laatste grashalmen. Twintig meter voor hen, aan de rand van het struikgewas, staan twee donkere vogels roerloos in hun richting te staren. Daarachter, onder de takken, scharrelen de anderen van de troep klokkend rond. Bijna op hetzelfde ogenblik snorren twee pijlen naar het doel, maar alleen die van Arawatta is raak. Hij was een halve seconde vlugger dan zijn vriend en dat was genoeg om de tweede vogel te doen opvliegen op het ogenblik dat de pijl van Panokko aan kwam suizen. Eén hoen ligt vleugelklappend op de grond, het andere strijkt ver weg in het bos neer.

Awawa is opgestaan en kijkt vragend omhoog, maar een handbeweging van Panokko doet hem weer neerzakken. De

jongens leggen elk een nieuwe pijl op de boog en wachten. Het geschoten hoen is stil geworden. Nog even trekken de poten — nu is het dood. In het dorre blad onder de struiken is geritsel, nu hier, dan daar, en er klinkt een zacht getokkel. Het zijn de overige kami-kami's, die elkaar proberen te vinden. Opeens klinkt de luide, lokkende roep van een haan door de stilte.

Daarop heeft Panokko gewacht. Hij zet een hand voor zijn mond, knijpt die snel open en dicht en bootst de lokroep van de haan meesterlijk na, twee maal, drie maal . . . Dan fladdert een grote, zwarte vogel uit de struiken omhoog naar een kale boomtak. Het is de kami-kamihaan, die nieuwsgierig komt kijken wie zijn mededinger is. Hij strekt de hals en laat nog eens strijdlustig zijn roep horen, maar zijn schreeuw breekt plotseling af als de pijl van Panokko hem doorboort. Hij stort van de tak en dan vliegt een tweede pijl hem door de fladderende vleugels. Nu was Arawatta, doordat hij minder goed zicht had op de vogel, een moment later dan zijn vriend. Hij lacht er hartelijk om, geeft Panokko een ribbestoot en stoeiend lopen de jongens naar het bos om hun prooi te halen en de pijlen terug te zoeken. Ze leggen de vogels naast elkaar en Arawatta slaat met zijn houwer een paar grote bladeren van de boegroemakkapalm. Van de bladrepen wil hij vlug een mand vlechten, waarin hij de buit op de rug kan dragen. Panokko verwijdert met zijn jachtmes de stekels, waar de bladnerven vol mee zitten.

Maar ineens houden ze beiden op en kijken verwonderd naar Awawa. De hond lag voor enkele ogenblikken nog voldaan uitgestrekt naast de kami-kami's en likte het warme bloed, dat

uit de schotwonden sijpelde. Maar nu een vleug wind door de struiken ruist, is hij opgesprongen en staat brommend langs de bosrand te staren. Het gebrom gaat bijna in janken over, zijn poten trillen en zijn staart hangt slap en bevend neer. Wat voor een verschrikkelijk wezen is er in aantocht, dat de hond zó angstig is?

De jongens hebben hun bogen gegrepen en zich tegen de bosrand teruggetrokken. Ze turen in de richting, waarin Awawa zenuwachtig staat te snuiven en houden de adem in. En Panokko bedenkt, dat hij de hond nog niet eerder zo bang heeft gezien. Of ja, tòch . . . , één maal, op de savanne, toen de vreemde, blinkende vogel kwam aanronken, de vliegende korjaal van de blanken . . .

Een eind voor de jongens uit maakt de bosrand een bocht naar buiten en belemmert hun het uitzicht. Wat zal daar straks uit de struiken te voorschijn komen? . . . Maar een kleurige vogel zit daar op een buigende tak lustig zijn liedje te zingen en een grote, groene leguaan, een reuzenhagedis, klimt langzaam op een grote, platte steen en gaat zich daar fijn liggen zonnen. Er is dus niets vijandigs, anders zouden deze dieren het merken! Zou dan soms een boze geest de hond bedreigen? . . .

Opeens snuift Arawatta de lucht op en ook Panokko ruikt nu heel zwak een vreemde geur, die hij nog nooit eerder heeft geroken en die hem daarom, evenals de hond, bang en uiterst voorzichtig maakt. Maar Arawatta, die geen angst kent, die alleen maar nieuwsgierig is, springt van boom tot boom vooruit en Panokko wil hem niet alleen laten, maar hij volgt slechts aarzelend. De hond loopt dicht achter hem, stoot hem telkens met de snuit tegen de benen en jankt zacht. Een boze

geest is het niet die hem verschrikt, want die kun je niet ruiken en de vreemde geur wordt steeds sterker en doet Panokko aan verrotte kokosnoten denken. Wat kan het toch zijn? . . . Juist als hij zich even heeft omgekeerd om zijn hond strelend te bemoedigen, vaart Panokko de schrik door het lijf, doordat Arawatta's pijl snorrend van de boog vliegt. Maar het schot was slechts op de leguaan gemunt en die ligt nu met de pijl in zijn keel spartelend naast de steen. Arawatta grinnikt, neemt een nieuwe pijl en sluipt verder. Zo komen ze bij de bocht van de bosrand. Een strook begroeiing springt hier, waar het moeras ophoudt, in de savanne vooruit. Ze kruipen als katten door de wilde verstrengeling van takken en lianen, zien na een poosje het licht door de bladeren breken en dan krijgen ze uitzicht op de vlakte achter de bosstrook. En opeens stoot Arawatta een schreeuw van verrassing uit en Panokko heft zijn beide armen omhoog van verbazing. Want daar vóór hen ligt, half op zijn zij gezakt, met één blinkende vleugel omhoog, de reusachtige vogel, die Panokko anderhalve maand geleden zo heeft doen schrikken op de savanne bij de Moeti-kreek: de korjaal van de witte mannen. Het vliegtuig, zoals de dokter het noemt. Eindelijk hebben ze het dan gevonden!

Roerloos, met open mond, staan de jongens het geval aan te staren. Ze wisten wel, dat de vogel groot was, maar zó geweldig hadden ze hem zich niet voorgesteld. Hier is hij dus neergestreken, omdat hij niet verder kon. Hij heeft een brede baan getrokken door gras en struiken en is tegen de eerste zware bomen tot stilstand gedwongen. Van heel ver is hij gekomen, hoog door de lucht, op de adem van de wind, uit de

wonderlijke wereld der blanke mensen aan de kust, en hier staat hij nu, half in de struiken, de kop reeds overwoekerd door lianen, als een slapend monster. Zal het zich zonder weer door de krachten van het oerwoud laten insluiten? Of is het mogelijk, dat het plotseling wakker wordt en zich brullend loswringt, om zich opnieuw in de lucht te verheffen? . . . „Kom,” zegt Arawatta en hij loopt in de richting van het vliegtuig.

Maar Panokko weigert en achter hem ligt de hond te piepen van angst. Je kunt nooit weten, wat zo'n vreemd wonderding van de blanken voor geheimen heeft.

„Mijn vriend moet wachten tot Papa dokter en oom Kela erbij zijn,” zegt Panokko. „Zij kennen de hemelvogel en staan op goede voet met hem. Onze vriend Wempi moet hen waarschuwen, zo spoedig mogelijk. Mijn vriend Arawatta moet gauw met mij teruggaan naar Koja.”

Gelukkig laat Arawatta zich overreden. Ze wringen zich weer door de struiken en de hond springt vrolijk voor hen uit en gaat bij de dode leguaan staan blaffen. O ja, die moeten ze niet vergeten mee te nemen.

Koja is met het villen van de jaguar zo goed als klaar. Een verheugde glans komt in zijn donkere ogen, als hij hoort, dat de vliegende korjaal gevonden is.

„Mijn kleine dikke vriend roepe de anderen,” zegt hij tegen Wempi. „Ver kunnen ze niet zijn. Ze zijn tegenover ons naar het zuiden getrokken.”

Aan de bosrand zet Wempi zijn bamboefluit aan de mond en fluit drie lange, doordringende tonen, maar er komt geen antwoord. Panokko loopt een eindje het bos in, vindt een

stuk hout en slaat ermee tegen de hoge plankwortel van een woudreus, de zijdekatoenboom. De witte stam steekt hoog boven de andere bomen uit en aan de takken, die bijna kaal zijn, hangen tientallen lange, donkere zakken: de nesten van de vogel met de bananebek, die met de grote, gouden wesp samenwoont. De wespennesten hangen ook aan de takken en de bewoners beginnen luid brommend in kringen rond te vliegen, zodat de jongens zich haastig terug moeten trekken. Maar het signaal van Panokko heeft verder geklonken dan dat van Wempi, want uit de verte komt het geluid van vier zachte, dreunende slagen, in hetzelfde ritme als waarin Panokko ze liet horen. Van tijd tot tijd herhaalt Wempi zijn waarschuwing op de fluit en dan horen ze zacht de fluit van Atoe. De Indianen zijn in aantocht en Wempi's fluit wijst ze de weg. Een half uur later steekt Jaloekama als eerste zijn hoofd uit het struikgewas. Daarachter komen de anderen: Jolali en Atoe, Malili, de vader van Wempi, en Wempi's oom Alekala, de vrouwen met hun zware lasten en als laatsten, hijgend en nat van het zweet, de beide blanken: Papa dokter en oom Kela.

„Mijn blanke vrienden kunnen gerust zijn,” deelt Jaloekama mee. „De Indianen hebben de hemelkorjaal gevonden. Misschien zullen de jonge witte mannen niet ver meer zijn.”

„Gode zij dank!” roept de dokter en hij haast zich, voorafgegaan door Panokko en Arawatta, in de richting van het vliegtuig. Maar als hij het ziet liggen, scheefgezakt en met een gebroken vleugel, die verbrijzeld werd tegen een boom, staat hij verschrikt stil en moet een paar maal diep zuchten, vóór hij dichterbij durft te komen. De noodlanding is niet

gelukkig verlopen . . . Wat zullen ze in het toestel vinden? . . .

De lijken van de jongens?

Maar Panokko wijst op de grond. Overal in het rond staan de sporen van schoenzolen.

„Ze leven!” roept Kela opgewonden. „Kom mee, dokter!”

Op eerbiedige afstand omringen de Indianen het wonderlijke gevaarte, dat daar zo vreemd in de hun bekende wereld van het oerwoud ligt. Alleen Arawatta loopt met Papa dokter en oom Kela mee onder de vleugel langs naar de cabine. Panokko en Wempi volgen aarzelend en voorzichtig.

Opeens schreeuwt Arawatta luid: „Mijn pijl! Mijn pijl!” Hij wijst omhoog. In de houten vleugel van het sportvliegtuig zit warempel nog een stuk van zijn pijl, die hij afschoot in het bos bij de Moeti-kreek, toen de grote vogel over hem heen ronkte. Ook toen heeft hij zijn doel dus niet gemist! . . .

Panokko legt verlegen aan de blanken uit, hoe die pijl daar gekomen is en oom Kela lacht en slaat Arawatta op de schouder. Gelukkig, oom Kela lacht! Het is dus niet, zoals Panokko vreesde, het schot van Arawatta, dat de vogel ziek heeft gemaakt!

De deur van de cabine staat open en de dokter klimt, geholpen door Kela, naar binnen. Daarna hijst ook Kela zich op. Een zwerm van tientallen vleermuizen fladdert hun om het hoofd. Ze komen uit de cabine en haasten zich schreeuwend door de opening naar buiten, waar ze boven het vliegtuig in kringen rond blijven zweven. Wanneer die in het vliegtuig hun nachtverblijf konden kiezen, zijn ze in lang niet verjaagd. Waar zijn de jongens dan? . . . De Indianen, die stil staan te wachten, horen de blanken daarbinnen heen en weer lopen en met elkaar praten. Maar Panokko en zijn vrienden duurt het wachten te lang. Arawatta tilt Wempi op en laat hem de pijlpunt uit de vleugel trekken. Met veel moeite krijgt Wempi hem los. Ziezo, die kan Arawatta nog eens gebruiken! Hij hijst zich op aan een liaan, slingert zich op het vliegtuig en kijkt daar wat rond. Panokko en Wempi kappen zich een pad voor de neus van het vliegtuig langs. Ze zien de schroef, die al helemaal overwoekerd is door lianen. Daarna staan ze stil bij de gebroken vleugel en Wempi raapt een paar houtsplinters op. Ze zijn van taai hout en scherp als naalden. Met weinig moeite zal ook Wempi nieuwe pijlpunten hebben!

Juist als de jongens om het vliegtuig heen zijn gewandeld, komen de blanken weer te voorschijn. Ze zien er nogal opgewekt uit.

De dokter zwaait met een vel papier. Het is een brief, zegt oom Kela, een boodschap van zijn zoon. En ze zijn net op tijd gekomen, want de mieren hebben er al aan gevreten, maar gelukkig is nog bijna alles leesbaar.

Oom Kela spreekt de taal van de Oajana's goed en vertelt hun, wat er in de brief staat. De zoon van de dokter, Johan, is er bij de noodlanding goed afgekomen, maar William, zijn vriend, heeft bij de botsing zijn knie erg bezeerd. De eerste dagen kon hij geen stap doen en gebruikte zijn tijd om te proberen, het zendtoestel te repareren, dat door de botsing onklaar was geraakt, maar dat is niet gelukt. Ze waren beiden in de cabine, toen ze het vliegtuig hoorden, dat naar hen op zoek was. Johan is nog haastig de savanne opgelopen en heeft geschreeuwd en gezwaaid en zijn geweer afgevuurd en het was een ontzettende teleurstelling voor hem, toen dat niet hielp en het toestel in een rechte lijn boven de bosrand verdween. Hij hoopte, dat het op een der volgende dagen terug zou komen en legde voortaan iedere morgen een kruis van lichte kledingstukken uit op de savanne, want het verongelukte toestel was vanuit de lucht onzichtbaar, doordat het bijna geheel onder de bomen was geschoven. Maar toen er een week voorbij was gegaan, begrepen ze, dat er, althans door de lucht, geen hulp meer komen zou.

Williams knie was toen door de rust al veel beter geworden en ze besloten om zelf op redding uit te gaan. Ze moesten wel, meenden ze, omdat ze weinig voedsel hadden. De noodrantsoenen uit het vliegtuig, waarvan ze tot nu toe geleefd had-

den, waren voor nog nauwelijks een week voldoende en in de omgeving had Johan niet anders kunnen schieten dan een paar leguanen en een soort bosfazant.

„Een pauwies,” zegt Panokko.

„Ja, dat zal dan wel een pauwies geweest zijn,” zegt Kela. „Veel zit daar voor twee jonge kerels ook niet aan. Johan schrijft verder, dat er blijkbaar weinig wild zit in de buurt.” Daar glimlachen de Indianen om, want zij weten, dat de streek bijzonder rijk aan wild is. Je moet het alleen weten te vinden.

„Maar in de kreek heeft Johan bijna iedere dag een paar vissen kunnen vangen, met een omgebogen speld aan een touwtje,” gaat Kela verder. „Ze wilden die kreek in zuidelijke richting volgen. Naar het noorden, waar ze vandaan gekomen waren, durfden ze niet, omdat ze dan het gebergte zouden moeten oversteken, wat William zeker niet zou kunnen. Ze wilden de gemakkelijkste weg volgen door langs de bosrand te lopen, zolang die in de buurt van de kreek zou blijven en hoopten spoedig mensen te ontmoeten, rubbertappers of Indianen, die hen verder zouden kunnen helpen. Ze zouden een duidelijk spoor nalaten, voor het geval een hulpexpeditie het vliegtuig zou vinden en aan het eind van de brief verzoecken ze om hun hartelijke groeten over te brengen aan hun familie.”

Dat dit hele verhaal op dat kleine, witte velletje staat, kunnen de Indianen bijna niet geloven. Het doet hun aan toverij denken. Panokko, die naast oom Kela staat, mag het papiertje even vasthouden en kijkt met bijgelovige vrees naar de zwarte tekens.

„Het is niet moeilijk om dat te lezen,” zegt Kela met een

glimlach. „Ik zal het je leren, zodra wij de jongens gevonden hebben. Waren ze hier maar gebleven, die sufferds, dan zouden ze nu gered zijn. Het is bijna een maand geleden, dat ze vertrokken. Wie weet, hoever ze al gekomen zijn!”

De blanken zetten zich met de Indianen in een kring en bespreken, wat er te doen valt. De mannen zien er ernstig en bedrukt uit. Alleen Pipi, die met de andere twee vrouwen achteraf bij de pakken zit, giechelt tevreden, want ze heeft al begrepen, wat er gebeuren zal. Het oude land is niet ver meer: hoogstens een paar dagreizen. Het staat nu wel vast, dat ze er komen zal! Die beide mannen van het volk der blanken, dat ze heel haar leven heeft gehaat en geschuwd, hebben haar geholpen om haar hartewens te verkrijgen! Kapoe-ta-no, de Vader der Indianen, is goed voor haar!

Pipi krijgt gelijk: na kort beraad valt het besluit om met de meeste spoed het spoor van de jonge blanken te volgen, want waarschijnlijk zullen ze de hulp der Oajana's hard nodig hebben. Jaloekama kent deze streek tot ver in het zuiden en Koja, de zwerver, nog veel verder. Rubbertappers komen hier niet, zover in de wildernis, en de enige Indianen die de jongens kunnen aantreffen, zijn de vijanden, voor wie het volk van Jaloekama jaren geleden naar het noorden is getrokken, de strijdlustige Pianogotto's, tussen wie Koja geboren is. Als die hen nog niet in handen hebben, zal een veel wredere vijand op hen loeren: de honger. Een Indiaan kan in de wildernis leven, omdat hij de eetbare vruchten kent en het wild weet te besluipen of te lokken. Wie dat niet van jongsaf heeft geleerd, zal bijna geen voedsel vinden. Alleen de vissen in de kreek zijn argelozter dan andere dieren. Er is hoop, dat Johan en William daarmee hun leven hebben kunnen rekken.

Zo snel mogelijk breken ze op. De vrachten, die tot nu toe in hoofdzaak door de vrouwen zijn gedragen, om de mannen gelegenheid te geven zich een weg te banen door het dichte hout en zich snel te kunnen verdedigen, worden verdeeld. Op een rij achter elkaar, Jaloekama voorop, volgen ze het spoor, dat de jonge blanken hebben achtergelaten. Helemaal achteraan komt Pipi op haar magere, kromme benen. Ze zwaait opgewekt grinnikend met een stok en drijft de andere vrouwen voort, wanneer ze achterblijven.

4. SPOORZOEKERS

Het spoor langs de bosrand is gemakkelijk te volgen. Meestal is de grond tamelijk los en staan de indrukken van schoenzolen hier en daar nog enigszins afgetekend in de bodem. Op andere plaatsen is een takje gebroken, een sappige paloelostengel afgehouden of zijn twee dode stukken hout in een kruis over elkaar gelegd. Dat is voor een Indiaan meer dan voldoende en Jaloekama aarzelt dan ook geen ogenblik.

Hij gaat met lange passen voorop in die eigenaardige manier van lopen, die de Indianen aannemen, wanneer ze een lange mars moeten maken: ze buigen hun bovenlichamen voorover en laten zich van de ene voet op de andere vallen. Zo krijgen ze een gang, die half draven, half stappen is en die ze urenlang vol kunnen houden.

De weg voert recht naar het zuiden en het eerste uur staat de zon bijna recht boven hun hoofden te branden. Het zweet stroomt de Indianen langs hun bruine ruggen. De overhemden van oom Kela en Papa dokter zitten vol met donkere vlekken en plakken vast aan hun lijf. Kela trekt het zijne al lopende over zijn hoofd en stopt het tussen zijn gordel. Zijn rug steekt griezelig-wit af tegen zijn roodbruine nek. De oude dokter hijgt als een jachthond en drukt de linkerhand soms met een pijnlijk gezicht in zijn zij, maar hij houdt vol. Malili,

de vader van Wempi, neemt het zware geweer van hem over. Omstreeks de middag verdwijnt de zon achter de bosrand, maar veel koeler wordt het daar niet door. Zwoele dampen schijnen uit de bodem op te stijgen en er is geen zuchtje wind, dat ze verdrijven kan. Sommige bomen laten de bladeren hangen. Er is bijna geen geluid in het bos. Alles zwijgt en probeert zo goed mogelijk deze hete uren door te komen. Alleen de kleine hagedissen schieten heen en weer voor de voeten der Indianen, en Awawa, die hier en daar en overal is, weet nu en dan één van hun grote broers, een leguaan, op te jagen uit de savanne. Soms probeert die dwars door de rij van Indianen naar het beschermende bos te vluchten, maar dan is er meestal wel een houwer, die met één slag een eind maakt aan zijn leven. De draagmand van één der vrouwen wordt wat zwaarder gemaakt en voort gaat het weer.

Opeens blijft Jaloekama staan bij een boom, waar een groot stuk bast afgesneden is. De wond heeft nog lang nagebloed en het sap is tot een stuk hars gestold. Pikipeu breekt het los en bergt het op. Tussen een stuk hout geklemd zal het een boskaars zijn, die 's avonds het kamp zal verlichten.

Maar waarom dit duidelijke teken? Jaloekama wijst. Het spoor loopt het bos in en er ook weer uit.

„Jonge witte mannen bij de kreek overnacht,” zegt hij. „Indianen en oude witte mannen gaan ook daarheen voor korte rust.”

Ze volgen het spoor door de wildernis. De kreek is niet ver. Een kleine plek is daar opengekapt aan de oever. Daarop vinden ze de resten van een kampement: as en kolen van een kampvuur, twee bedden van palmladeren, afgebrande lucifers, een sigarettepeuk, visgraten, pitten van de mopee, een

wilde bosvrucht. Voor wie sporen kan lezen, spreken deze resten een duidelijke taal. De jongens hebben houwens, dat is aan het snijvlak van de palmladeren te zien: die zijn gehakt, niet gesneden. Ze hebben geen hangmatten, maar ze hebben vis en vruchten veroverd en als ze hun lucifers droog houden, zullen ze ook nu nog vuur kunnen maken. Dat geeft hoop . . . De Indianen zijn bijna allen meteen in het koele water gedoken. De kreek is hier diep, ze kunnen staande drinken. Maar ze nemen eerst niet meer dan een paar monden vol. Daarna spatten ze elkaar nat, stoeien een poos rond als vrolijke kinderen en als ze voldoende afgekoeld zijn, drinken ze tot ze niet meer kunnen.

Ook Kela zit al gauw in het water, maar de dokter scharrelt nog rond op de kampeerplaats en Panokko komt druipend bij hem staan en kijkt hem van terzijde aan. Hij raadt de gedachten van de oude man: Hier heeft zijn zoon geslapen, naar wie zijn hart verlangt en voor wie hij zulk een grote reis heeft gemaakt. Maar het is lang geleden, de palmladeren zijn verschimmeld en verrot, een vieze geur stijgt eruit op.

De dokter bukt zich en raapt van één der bedden een stuk half vergaan verband op. Hij spreidt het uit en bekijkt het. Dan schudt hij zijn hoofd en bukt zich opnieuw naar een ander stuk . . .

Maar plotseling neemt Panokko een sprong en bonst tegen hem op, zodat de dokter op zijn rug aan de oever van de kreek komt te liggen. En als hij verbaasd overeind krabbelt, staat de jongen met een houwer op de palmladeren los te slaan en haalt er daarna het kronkelende donker-glanzende lijf van een grote slang uit te voorschijn.

„Zwarte vrouw,” zegt hij glimlachend. „Heel gevaarlijk, Papa! Wou u net bijten!”

De Indianen zijn komen aanlopen, bekijken de slang, lachen en knikken Panokko toe. Meer niet. Maar de dokter omarmt hem, oom Kela slaat hem op de schouder en ze bedanken hem zo uitbundig, dat de jongen er verlegen van wordt. Die rare blanken, ze zijn soms net kinderen! Waarom al die

drukte? . . . Hadden ze dan verwacht, dat hij het rustig zou aanzien, dat de dokter gebeten zou worden?

„Ik zal dit nooit vergeten, Panokko!” zegt de dokter. En hij geeft hem nog eens een hand. Nou, dan zwenfelt Panokko die maar een poosje op en neer, met zijn ogen naar de grond en daarna springt hij weer gauw in het water. En de dokter moet zich ook haasten, als hij nog een bad wil nemen, want

de rust mag niet lang duren. Ze eten staande iets van de cassavekoeken uit de voorraad, plonzen allemaal nog een keer in het water, drinken voor het laatst en gaan weer op weg.

Buiten het bos vallen de Indianen meteen weer in hun deinende gang. Precies in de maat, dat loopt het lichtst. Je kunt je voorganger half slapende volgen. Alleen moet je je ogen open houden om te zien waar je je voeten zet. Ze zouden zo tot de avond doorgelopen zijn, zelfs Pipi, als ze om de dokter niet een paar keer hadden moeten rusten. Maar toch bereiken ze eerder dan ze verwachtten nog een plaats, waar het spoor naar de kreek loopt, en als de schaduwen lang worden, bereiken ze het derde kamp van de jongens. Ze mogen tevreden zijn: in ruim een halve dag hebben ze dezelfde afstand afgelegd als Johan en William in drie dagen. Hoe is dat mogelijk? Zou het met de knie van William nog niet zo goed geweest zijn?

Bij de resten van het kampvuur raapt de dokter weer een stuk bijna verteerd verband op en bekijkt het nauwkeurig.

„De jongen had een behoorlijke infectie,” zegt hij. „Het is nog een wonder, dat hij ermee heeft kunnen lopen. Als dat maar goed gegaan is! Wie weet, hoe spoedig wij ze inhalen. Ze zullen onze hulp hard nodig hebben!”

„Misschien zal die zieke knie juist hun redding worden,” meent oom Kela. „Nu hebben ze tenminste minder kans, dat ze in handen van die Indianen vallen, over wie Jaloekama sprak. Hoe ver is het nog, hoofdman, naar die . . . die . . . Hoe noemde je ze ook? Pianisten of zo . . .”

„Pianogotto's,” zegt Jaloekama. „Boze Indianen. Niet goed, als jonge witte mannen hen ontmoeten . . .”

„Waar wonen die? Hoe ver nog?”

„Hun dorpen een week reizen. Zoals wij reizen, nu, vandaag. Eén dag en halve dag savanne deze kant, dan bos van oude land. Twee dagen savanne overkant bosstrook langs kreek, daarna alles oerwoud. Beter met korjalen reizen.”

Goed, maar die hadden de jongens niet. Eén week, dat is een heel eind. Zo ver zullen ze niet gekomen zijn . . . De beide blanken kijken de Indianenhoofdman hoopvol aan.

„Pianogotto's reizen met korjalen,” gaat Jaloekama voort. „Dikwijls tochten tot in deze streken. Rovers, moordenaars, brr! . . . Heel slecht! . . . Maar Jaloekama heeft gevraagd aan Kapoe-ta-no, de Vader van alle Indianen, om die boze mannen in hun dorpen vast te houden. Witte mannen ook vragen aan hun Vader . . .”

Dat beloven ze graag en de dokter steekt alweer zijn hand uit en drukt die van Jaloekama heel vast. Want hij voelt een grote vriendschap voor deze halfnaakte Indiaan, deze vrome heiden.

Intussen zijn de andere Indianen begonnen om de kampplaats te vergroten en schoon te maken. De verschimmelde palmladeren, waarop de jongens geslapen hebben, worden ergens in het oerwoud geworpen, niet in de rivier. Ze zouden met de stroom meedrijven naar het zuiden en de vijanden kunnen waarschuwen, dat er mensen in aantocht zijn. De vrouwen halen dood hout, leggen de vuren aan, binden de hangmatten aan de bomen en maken het wild schoon, dat overdag is buitgemaakt.

De kreek is hier breder dan bij het vorige nachtkamp en maakt een bocht om het kamp. Aan de oever ligt een brede bank van helder wit zand. Daar scharrelt een grote schildpad rond, die juist uit het bos is gekomen. Arawatta ziet hem het

eerst en rent er met een schreeuw van vreugde op af. Het dier hoort hem komen en rept zich naar het water, maar vóór het de reddende stroom heeft bereikt, heeft Arawatta het ingehaald en wentelt het op de rug. Daar ligt het arme dier zijn poten en zijn kop te rekken, tot de vrouwen erbij komen en korte metten met hem maken. Nadat het schoongemaakt is, wordt het beest in zijn eigen schild als braadpan op een houten stellage boven het vuur gezet.

Wie niets meer te doen heeft, duikt de kreek in en laat het koele water over zijn bezwete lichaam stromen. Op de rand van de zandbank, met hun benen in het water, vangen de Indianen zich zelf en elkaar de teken, de koepari's, af. Die nare koepari's, ze zitten er vol mee! Het zijn maar kleine dier-tjes, niet veel groter dan luizen, maar ze vormen een der ergste plagen van de wildernis. Onder aan de bladeren hangen ze te wachten, tot het lichaam van een mens of een dier langs hen heen strijkt. Dan laten ze zich vallen en reizen mee. Ze zoeken een veilig, verborgen plekje, in de oksel of in de knieholte, en heel langzaam en voorzichtig, zó dat je het bijna niet voelt, beginnen ze zich door de huid te boren. Dan zuigen ze zich vast en drinken zich vol aan het bloed van hun slachtoffer.

De dokter heeft zijn blikken doos met geneesmiddelen voor de dag gehaald en houdt spreekuur bij het vuur, waarboven het vlees van de schildpad begint te sissen. Wie een schram heeft opgelopen aan een doornige tak, kan zich door hem laten behandelen. Op de wondjes van de koepari's strijkt hij ook een beetje jodium, want men heeft spoedig een infectie in dit klimaat. En Kwaikoe, de vrouw van Kojá, krijgt een aspirientje van hem, want zij heeft kiespijn.

„Je wang is er helemaal van opgezwollen,” zegt de dokter.
„Laat eens kijken.”

„Dat komt van de joekoemier,” zegt Kela. „Ze heeft het mij al verteld.”

En dan blijkt, dat Kwaikoe onderweg zelf al geprobeerd heeft om die zeurende kiespijn te verjagen. Ze heeft een grote mier gevangen en die in haar wang laten bijten. Dat hielp wel, want het deed zo zeer, dat ze de kiespijn niet meer voelde. Maar nu is die toch teruggekomen . . .

De dokter lacht en hij maakt met jodium een mooie, gouden vlek op haar bruine wang. Dat vinden de andere vrouwen zo mooi, dat ze er ook om komen vragen. Vooruit maar, er is genoeg. Ze mogen het flesje zelf hanteren. Pipi loopt een poosje later met zoveel vlekken en strepen, dat haar gezicht bijna niet te herkennen is. En het ruikt zo lekker, vindt ze . . .

De zon is nu bijna onder. Een laatste glans hangt nog in de boomtoppen en weerspiegelt zich in het stille water van de kreek, maar uit het bos komt de duisternis al aankruipen. De laatste papegaaien trekken twee aan twee naar hun slaapplaatsen. Een grote troep gele parkieten heeft zich dichtbij op een boom verzameld en vervult de lucht met zijn gekrijs. De zes-uur-krekel begint zijn oorverdovend gesjirp. Een paar vleermuizen fladderen al rond.

Alle Indianen hebben zich bij de vuren verzameld, behalve de jongens. Het water heeft de moeheid uit hun lichamen verdreven en er is nu nog even tijd voor een spelletje. Achter de zandbank, waar de kreek weer smaller wordt, staan twee reusachtige bomen tegenover elkaar, vol met lianen van wel tien meter lengte, die van de takken neerhangen. Daaraan slingeren de jongens zich heen en weer over het water.

Wempi moet de anderen vangen. Ze staan aan de overkant van de kreek, klaar om weg te zweven, met een lian in de handen. Ze dagen hem uit, trekken rare gezichten, ze piepen

en knorren als apen. Als hij zich op hen afslingert, zetten ze zich af, zweven in een bocht om hem heen en Panokko weet hem nog met zijn voet een duw tegen zijn achterwerk te

geven. Maar daar komt hij alweer en schreeuwend vliegen ze weg, net op tijd. En zo is het telkens weer mis, tot Wempi midden boven de stroom een been van Panokko weet te grijpen. Hij laat zijn liaan los, maar het gewicht van zijn dikke vriend is te veel voor Panokko en schaterend vallen ze in het water. Als ze weer boven komen, laat Arawatta zich tussen hen in plonzen en stoeiend zwemmen ze stroomop naar de zandbank. Daar lokt de geur van het gebraden vlees hen naar het vuur.

Ze nemen druipend plaats tussen de mannen en eten zich dik aan het zachte, witte vlees van leguaan en schildpad en het sappige, rode vlees van de kami-kami's. Bestrooid met het zout van de blanken geeft het een smulpartij, waar ze bijna niet mee op kunnen houden. Maar veel meer dan vlees is er ook niet. De aardvruchten zijn op en wat erger is, er zijn geen pepers meer. Een Indiaan kan bijna niet leven zonder peper. Jolali, die gauw uit zijn humeur is, ligt er in zijn hangmat nog over te mopperen.

„Wat zijn dat voor vrouwen,” zegt hij, terwijl hij over zijn dikke buik wrijft, „die niet zorgen, dat een man na zo'n lange mars zijn peper krijgt? . . . Nu zal ik niet kunnen slapen door het flauwe gevoel in mijn maagstreek . . .”

Maar hij zal nog twee dagen geduld moeten hebben. Dan zijn ze in het oude land, waar ze vroeger onder hoofdman Paura, de vader van Jaloekama, gewoond hebben, en op de grondjes, de oude verwilderde tuinen, zullen zeker nog wel wat peperstruiken staan.

Het is nu volkomen donker. Boven hun hoofden staan de sterren te stralen en vuurvliegjes dwalen als vonken rond

boven het kamp. Wat een geluk, dat de regens uitblijven, voor hen en voor de jongemannen die ze zoeken!

Jolali begint te snurken. Het is toch gelukt zonder peper. Jaloekama zet zich aan het vuur voor de eerste wacht en de hond Awawa strekt zich uit aan zijn voeten. Het wordt stil in het kamp. De oude dokter zit nog een poosje bij het licht van de vlammen te lezen in zijn heilige, zwarte boek. Dan kruipt hij onder zijn muskietennet. Als laatste klimt Pipi in haar hangmat. Haar oude knieën knappen, als zij zich uitstrekt.

„Van die tijger zullen we geen last meer hebben,” denkt Pannokko. Hij schommelt zich zacht heen en weer in zijn hangmat en voelt een heerlijke loomheid door zijn lichaam trekken. En als de hand van de slaap zich op zijn ogen legt, is zijn laatste gedachte: „Hoeveel dagreizen zullen we morgen op de jonge witte mannen in kunnen halen? . . .”

Dat is een vraag, die zeker ook de andere Indianen heeft beziggehouden, want vroeger dan anders komt er leven in het kamp. Er is nauwelijks genoeg voedsel voor allen, maar ze gunnen zich geen tijd om te vissen en de zon staat nog geen handbreedte boven de horizon, als ze buiten het bos het spoor weer opnemen en in hun halve looppas naar het zuiden trekken.

En nu wordt het een zware dag. Ze gunnen zich niet meer rust dan voor de oude dokter nodig is en passeren nog vóór de middag drie kampplaatsen. Bij de derde houden ze zich even op en Jaloekama weet te vertellen, dat de jonge witte mannen daar meer dan één nacht hebben doorgebracht.

„Kijk maar naar die ashoop,” zegt hij. „Zie maar, ze hebben zelfs de palmladeren van hun rustbed een keer verfrist: de onderste bladeren zijn meer verflenst dan de bovenste.”

Waarom zouden ze dat gedaan hebben? Om de knie van William rust te gunnen?

„A-a!” bevestigt Jaloekama. Aan het spoor buiten het bos heeft hij gezien, dat William moeilijk gelopen heeft. De ene stap was korter dan de andere en van de rechtervoet was soms alleen de teenafdruk te zien. Hij is hinkende tot hier gekomen.

De Indianen nemen even een bad, drinken zich vol water en gaan dan meteen weer op weg. Er is toch niets te eten dan wat paramakkavruchten, die de vrouwen onderweg hebben gevonden. Nee, Jolali, niet mopperen! Een Indiaan moet, als het nodig is, drie dagen zonder eten kunnen. En het zou je immers toch niet smaken, want er is nog steeds geen peper!

Jaloekama stelt voor om tot de avond door te lopen en zich onderweg niet op te houden om te jagen of te vissen. Zal Papa dokter dat vol kunnen houden?

De dokter knikt. Natuurlijk, zou een vader niet een hele dag kunnen lopen als het om het leven van zijn zoon gaat?

Ze volgen urenlang het spoor langs de bosrand en passeren nog enkele pleisterplaatsen van de jongens, maar ze houden er zich niet meer op. De bodem daalt en voert langs een moeras, dat zich bijna tot de bomen uitstrekt. Daar staat Jaloekama stil en roept de dokter bij zich.

„Kijk,” zegt hij. „Hier heeft de een de ander gedragen, want er is maar één spoor. En daar is William weer zelf gaan lopen, maar hij had slechts één schoen aan.”

„Zijn voet is gezwollen,” antwoordt de dokter. „Ze kunnen niet ver meer zijn! Jaloekama, ze kunnen niet ver meer zijn! . . .”

De hoofdman knikt en glimlacht. Dan kijkt hij naar de zon,

die al diep achter de bosrand schuil gaat. De schaduwen beginnen te lengen. Binnen een paar uur zal het avond zijn.

De weg stijgt weer. Het landschap wordt heuvelachtig. Jaloe-kama wijst naar de horizon.

„Het oude land!” zegt hij. En het wordt voortgezegd langs de hele rij: „Het oude land! Het oude land! . . .” Een groene zoom van oerwoud strekt zich dwars voor hen uit. Daar is het einde van de savanne. En in die woudzoom, aan een verborgen zijkreek, is de plaats van het oude dorp, waar de ouderen, uitgezonderd Koja, allen gewoond hebben. De meesten zijn daar geboren en hebben in deze streken hun jeugd doorgebracht. Hier hebben ze als kinderen rondgezworven en hoe meer ze naderen, hoe bekender het landschap wordt. Ze wijzen elkaar een groep palmen of een steenhoop op de savanne en zeggen: „Zie je dat? . . . Weet je nog? . . .” Het land is hier vol met herinneringen en als er tijd was, zouden ze allerlei verhalen van vroeger weten te vertellen. Maar er is geen tijd. Alleen het spoor van de verloren jongens mag hun aandacht hebben. Straks vinden zij ze nog in hun eigen oude dorp! . . .

Maar neen, waar de savanne ophoudt, buigt het spoor rechtsaf het bos in, in de richting van de kreek. Ze staan even stil. Een bospad, voor het oog verborgen door een gordijn van lianen, voert van hier uit naar de plaats, waar ze vroeger gewoond hebben en Pipi loopt al in die richting en staat ongeduldig te roepen en te wenken, dat ze komen moeten. Ze wil nog voor de avond „thuis” zijn . . .

Het eigenlijke doel van de reis is oude Pipi helemaal vergeten. Háár doel heeft ze bijna bereikt en nu mag ze er niet eens naar toe! Ze is zo nijdig als een spin en huilt van spijt,

als de anderen zonder naar haar te luisteren het spoor naar de kreek volgen en in het bos verdwijnen. Scheldend en mopperend komt ze achteraan.

Aan de oever van de kreek vinden ze weer de resten van een kamp. Die zijn nog heel vers, zelfs de blanken kunnen dat zien. De snijvlakken van de palmladeren, die voor de bedden gebruikt zijn, zijn nog niet geheel verkleurd en op de bovenste bladeren, die er later opgelegd zijn, is nog geen schimmel te zien. Het is weer een kamp, waar de jongens verschillende dagen hebben doorgebracht. In een hoek van het kamp vindt de dokter een stuk van een hemd, dat als verband is gebruikt. Het ligt dicht bij de kreek, daar waar het water bruisend en schuimend over een muur van rotsen breekt. En over die rotsen loopt het spoor verder naar de overkant en dan het bos in, natuurlijk naar de savanne, die zich aan de westkant van het bos nog verder naar het zuiden uitstrekt.

De duisternis begint hen in te sluiten en de vrouwen maken aanstalten om het kamp voor de nacht in te richten. Jammer dat ze nog niet een paar uur tijd hebben, want het is duidelijk, dat ze de jongens nu vlak op de hielen zitten! . . .

De meeste Indianen ploeteren al rond in het water, maar Jaloekama staat zacht met Koja te praten. Het zal erg donker worden, want de lucht is bewolkt. Maar ze willen toch nog een poging doen om de volgende kampeerplaats te bereiken. Ze springen over de rotsen en verdwijnen als donkere schaduwen in het bos. Slechts Awawa mag mee.

Een uur later keren ze terug. Dan is het kamp gereed, het vuur brandt en Panokko en zijn vrienden zitten te vissen bij het licht van een flambouw: een stuk hout, aan het eind ge-

spleten, waar een brok hars ingestoken is, een boskaars. Plot-seling, zonder dat de jongens ze bij het geruis van de waterval hebben horen komen, staan de mannen bij hen. Ze hebben het spoor gevolgd, vertellen ze, tot de savanne en daarna nog een eind langs de bosrand. Toen was het door de duisternis niet meer mogelijk.

Het is de jongens gelukt om twee anjoemara's te vangen en helemaal zonder eten is het gezelschap dus niet, al is er lang niet genoeg. Maar zelfs Jolali moppert vanavond niet, want het einde van de zware tocht is in zicht. Morgen zullen ze de jongens vinden, daar schijnt niemand meer aan te twifelen. Na het eten wordt er tot grote vreugde van Pipi afgesproken, dat de helft van de troep, waarbij de vrouwen, de volgende morgen naar het oude dorp zal gaan om pepers en aardvruchten te verzamelen op de grondjes. De anderen, onder aanvoering van Jaloekama, zullen het spoor volgen en zich, als God wil, vóór de avond met de beide jongemannen bij de anderen voegen.

„De grote, ronde hut zal er nog wel staan,” zegt Jaloekama. „Herstel het dak, Jolali, en maak die hut bewoonbaar voor de blanke broeders.”

Dan strekken allen, uitgezonderd Malili, die de wacht heeft, zich uit in de hangmatten. Maar de dokter slaapt niet. Ver voor de morgen loopt hij al door het kamp, zit een poosje bij het vuur en staat dan weer aan de oever van de kreek in het duister te staren. Ook de Indianen zijn vroeger dan anders. De zon is nog niet op, als ze reisvaardig staan: Jaloekama, Koja, de beide blanken en de drie jongens. Bij het eerste licht verdwijnen ze met de hond Awawa in de schemering van het druipende bos.

Een kwartier later bereiken ze de savanne en moeten de ogen sluiten voor het licht. De wijde vlakke met hier en daar een bosje ligt te stralen en te schitteren in de morgenzon. Snel lopen ze verder langs de bosrand. De grond is vast en rotsachtig, maar het spoor is door het afslaan van takken duidelijk aangegeven.

Twee uur later bereiken ze voor het eerst een zijpad naar de kreek, maar het spoor loopt verder en ze houden zich niet op. Ze lopen in de schaduw, zelfs de dokter houdt het gemakkelijk vol. En opeens blijft Jaloekama staan bij een boom waar een groot stuk schil is afgesneden. Hij kijkt de dokter verheugd aan.

„Het laatste kamp,” zegt hij. „Wij hebben ze ingehaald. Zie, het spoor loopt niet verder.”

„Kom,” zegt de dokter gejaagd en springt het bos in. Maar na een poosje is hij het spoor al bijster en moet Jaloekama voor laten gaan. Hijgend loopt hij nu vlak achter hem en tuurt over zijn schouder. Maar de bochtige kreek is hier een heel eind van de savanne verwijderd. Eindelijk schemert er licht door de bomen en vrij plotseling staan ze dan voor het kamp.

Daar is het vuur, maar het is uit . . . Twee bedden van palmbladeren ernaast . . . Aan de oever van de kreek een paar dode boomstammen, met lianen aan elkaar gebonden en nog een losse boomstam erbij. Ze zijn een vlot aan het maken, de jongens, maar ze zijn zeker even met het werk opgehouden. Aan een afgesneden boomtak hangt een geweer . . . Zijn ze het bos in, of ergens in de kreek aan het vissen? . . .

„Johan! . . .” schreeuwt de dokter. „Johan! . . . William!”

Er komt geen antwoord. De vogels zingen. Een witte reiger

vliegt schreeuwend op uit de kreek. En Awawa loopt grommend, met de nekharen omhoog, het kamp rond . . .

„Johan! . . .”

Maar Jaloekama weet al, dat de dokter vergeefs roept en de andere Indianen hebben het ook al gezien: de zandige oever staat vol met indrukken van blote voeten. Hier zijn vreemde Indianen geweest. En ze zijn met boten gekomen. Het is nog te zien, waar ze die tegen de oever opgetrokken hebben.

„Hoe lang geleden?” vraagt Jaloekama zacht.

„Twee dagen, misschien drie,” antwoordt Koja.

„Johan!” roept de dokter. Maar aan zijn stem is te horen, dat de waarheid tot hem begint door te dringen.

Jaloekama gaat naar hem toe en legt hem troostend de arm om de schouder.

„Mijn oude, blanke broeder moet de moed niet verliezen,” zegt hij. „Wij zijn te laat, de blanke jongemannen zijn door Indianen meegenomen. Maar wij zullen ze volgen. En als de Vader der Indianen het wil, zullen wij ze inhalen en terugbrengen. Kom, bij het oude dorp zullen wij boten vinden . . .”

Maar de oude man moet zich even aan de kant van de kreek neerzetten om zijn verdriet te boven te komen. Hij verbergt het gezicht in de handen en zijn schouders schokken. De Indianen staan het stil en verwonderd aan te zien. Zij zijn er van jongsaf in geoefend om met een onbewogen gezicht erge pijnen en groot verdriet te verdragen. Witte mensen schijnen het niet ver gebracht te hebben in deze kunst . . . Maar zie, nu staat de dokter toch op. Hij zucht diep en dan weet hij zelfs een glimlach op zijn gezicht te brengen.

„Het spijt me,” zegt hij. „Ik had er zo vast op gerekend, ze hier te vinden. Dank je wel, Jaloekama, beste vriend, voor je

woorden. Je hebt gelijk: we zullen op God vertrouwen en doorzetten! Kom, naar het dorp!”

Op een rij achter elkaar keren ze terug naar de savanne. Kela heeft het geweer van de tak genomen en het Panokko te dragen gegeven, omdat hij er zelf al een heeft. Waarom hebben de Indianen dat laten hangen? Natuurlijk omdat ze schrik hadden voor dat vreemde, glanzende voorwerp. Misschien hebben ze wel gedacht, dat het een of ander toverding was van de blanken. Panokko vindt het ook nog steeds een griezelig wapen en draagt het voorzichtig, ver van zich af.

Hij loopt achter de dokter als nummer drie in de rij. Jaloe-kama, die voorop loopt, schijnt diep in gedachten te zijn. Hij buigt buiten het bos meteen rechtsaf in de richting, waaruit ze voor een halfuur gekomen zijn. Maar Panokko kijkt naar zijn hond, dan naar de savanne en blijft staan.

Hij zegt: „Mijn vader moet even wachten. Wat hebben die gieren daar?”

5. WILLIAM

Enkele honderden meters de savanne op is een bosje, waar een paar wuivende palmen bovenuit steken. Boven dat bosje cirkelen drie aasgieren rond. Zonder de grote, zwarte vleugels ook maar even te bewegen, komen ze in steeds nauwer kringen lager, steeds lager en strijken dan neer in de bomen. Daar zitten ze hun kale halzen te rekken en loeren met scheve kop naar beneden. En intussen zijn er vanuit de wijde verte, tegen de stralend blauwe hemel, nog meer aan komen zweven, recht op dat bosje af, die daar nu hun kringen gaan trekken . . .

„Een dood dier,” zegt Jaloekama ongeduldig en keert zich om, om verder te gaan.

„Maar de hond,” waarschuwt Panokko.

Awawa is een paar stappen de savanne opgelopen en staat stokstijf te staren en te snuffelen. Een merkwaardig, half jankend, half grommend geluid komt uit zijn keel.

„Mijn zoon mag gaan kijken. Maar vlug!”

Panokko loopt de savanne op met het geweer van Johan in de ene hand en in de andere zijn boog en pijlen. Maar de hond gaat dwars voor hem staan en houdt hem tegen. Hij gromt nu heel kwaadaardig en is pas tevreden, als Panokko het geweer aan Koja geeft en een pijl op zijn boog legt. Dan sluipt hij voor zijn baasje uit, bijna met de buik over de grond en al-

maar snuffelend. Wát een hond! Alleen het praten ontbreekt hem! Zeker is er iets in dat bosje, dat Awawa gevaarlijk vindt...

Wempi en Arawatta hebben zich bij hun vriend aangesloten. De bodem is hard en kaal, ze kunnen zich slechts hier en daar achter een rotsblok enigszins verbergen. Maar wat kan er

voor gevaarlijks zijn, als de gieren tot zo dicht naderen? . . . Daarom blijven de oudere Indianen aan de bosrand wachten en kijken toe. Ze zien de jongens in de struiken verdwijnen. De gieren fladderen moeilijk op en vliegen laag over de savanne weg . . . Het blijft nog stil . . . En dan zien ze Panokko te voorschijn springen. Hij zwaait met zijn armen en schreeuwt: „Papa dokter! . . . Oom Kela! . . . Kom!”

Maar opeens zien ze hem vallen en op hetzelfde ogenblik knalt een schot. Een rookwolkje stijgt op bij de palmen en terwijl Jaloekama met grote sprongen in die richting holt, ziet hij zijn zoon op handen en voeten terugkruipen onder de struiken. Dat is een grote geruststelling voor hem. De jongen is dus in elk geval niet ernstig geraakt. Meteen laat ook hij zich vallen, want hij ziet een blinkende geweerloop heen en weer zwaaien tussen de struiken en weer klinkt een schot. Maar de blanken rennen hem voorbij.

„Johan!” roepen ze. „William! . . . Wij zijn het!”

Kela is het eerst bij de struiken. De dokter, ondanks zijn leeftijd, komt vlak achter hem. En dan zien ze iets verschrikkelijks. Aan de schaduwkant van het bosje, op een bed van palmladeren, ligt op één knie, met een geweer in de handen, een halfnaakte man. Hij heeft een zwarte baard en een uitgeteerd gezicht en kijkt met verwilderde ogen naar de beide blanken. Opeens laat hij het geweer vallen en strekt met een schreeuw zijn handen naar hen uit.

„William!” roept de dokter.

Het is inderdaad William, maar hij geeft geen antwoord meer. Hij is opzij gevallen en slechts een zacht gekreun komt uit zijn van pijn verwrongen mond. Zijn rechterbeen is bijna dubbel zo dik als het linker. Om de knie zit een stuk

vuil verband, dat een grote etterende wond maar ten dele bedekt en het ruikt verschrikkelijk tussen de struiken. Op die reuk zijn de gieren afgekomen. Zij zijn de doodgravers van de wildernis en niemand weet, hoe het mogelijk is, dat ze op uren afstand merken, waar voor hen iets op te ruimen valt. Hoog in de lucht blijven ze nog rondcirkelen. Ze kunnen het blijkbaar nog niet geloven, dat hun prooi hun is ontgaan . . . Al de Indianen hebben zich nu om de gewonde verzameld en zien toe, hoe de dokter bezig is, hem te onderzoeken. Jaloe-kama legt zijn zoon de hand op de schouder en Panokko kijkt hem met een glimlach aan. Nee, hem mankeert niets, maar wel heeft hij de kogel vlak langs zijn hoofd horen fluiten. Bijna had de jonge blanke een van zijn redders neergeschoten. Maar hoe kon hij weten, dat het zijn redders waren, toen hij die naakte Indianen op hem af zag sluipen?

„Hoe lijkt het?” vraagt Kela zacht.

„Het hart is goed,” zegt de dokter. „Dat been ziet er naar uit, maar dat krijgen we wel weer in orde. Stil, hij komt bij . . .”

En werkelijk slaat William even later de ogen op.

„Dorst!” fluistert hij.

Kela grijpt naar een veldfles, die naast het bed ligt, maar die is leeg. Hij steekt hem Wempi toe.

„Hol gauw even naar de kreek,” zegt hij.

Wempi glimlacht.

„Niet nodig, oom Kela,” is zijn antwoord. En hij kijkt naar Jaloe-kama. Die heeft een dunne liaan gegrepen, die dicht bij William van een hoge tak neerhangt. Hij slaat die liaan met zijn houwer door, trekt het boveinde mee tot boven de gewonde en hakt er daarna een stuk van bijna een meter af. Snel

houdt hij dat stuk boven de mond van William en een dun straaltje vocht stroomt tussen diens droge lippen. Die wonderlijke waterliaan heeft al heel wat Indianen in de wildernis geholpen. Het sap is smakelijk en verfrissend als bronwater. En met die overvloed boven zijn hoofd heeft William hier van dorst liggen sterven . . . Maar nu leeft hij op. Hij zucht diep en zijn ogen staan niet zo verwilderd meer. Hij komt half overeind en kijkt de kring rond.

„Johan! . . . Waar is Johan?” vraagt hij.

„Die vinden we ook nog wel,” zegt oom Kela. „Vertel eens, hoe lang lig je al hier?”

„Drie dagen . . . Nee, twee . . . Ik weet het niet meer.”

„Heeft Johan je hier gebracht?”

„Ja.”

„Waarom?”

„Hij wilde een vlot bouwen bij de kreek . . . Omdat ik niet meer lopen kon . . . Ik zei: Ga maar alleen verder. Laat mij maar achter, ik ga toch dood. Maar dat wilde hij niet . . .”

„En waarom bleef je niet bij hem, daar bij de kreek?”

„De muskieten . . . Ze vraten me op, zwermen. Ze kwamen op mijn been af. Hier zijn bijna geen muskieten. Toen heeft Johan mij hierheen gedragen. Het was hier veel beter, in de wind en uit de zon . . .”

„En toen? Vertel verder. Gaat het?”

„Ja . . . Hij zei: Tegen de avond kom ik je halen . . . Hij wilde het vlot klaar zien te krijgen en ook nog op jacht gaan. Hij bracht mij twee ananassen en een fles water . . . Water, geef mij water! . . .”

„Luister! Is hij niet meer teruggekomen?”

„Nee . . . Water!”

Jaloekama hakt weer een stuk van de liaan en laat de jongen nog eens drinken. William ligt een poos met gesloten ogen. Dan vertelt hij verder, in korte, afgebroken zinnen.

Hij was in slaap gevallen. Toen hij wakker werd, stond de zon al laag. Hij meende, dat hij hoorde roepen in de richting van de kreek en hij riep terug, maar kreeg geen antwoord. De zon ging onder en Johan kwam niet om hem te halen. Wat kon hij doen? Wachten, niets anders. En denken. Had Johan hem toch in de steek gelaten? . . . Dat kon niet. Hij moest verdwaald zijn op jacht of een ongeluk gekregen hebben. William had zijn geweer afgeschoten, die nacht een paar keer en de volgende morgen bijna al de patronen, die hij bij zich had. Slechts twee hield hij er over om zich te kunnen verdedigen, want hij had bedacht, dat Johan misschien door Indianen was meegevoerd. Maar dan moest het tegen zijn zin gebeurd zijn, anders zou hij niet alleen meegegaan zijn. Hij moest dus overvallen zijn, misschien wel vermoord . . . En terwijl hij in die vreselijke onzekerheid tussen de stuiken lag, zag hij de zon hoger stijgen. Het werd middag, het werd weer avond . . . Hij leed dorst, hij had pijn. Niemand kwam, de nacht sloot hem weer in . . .

„Welke nacht was dat?” vraagt Kela. „Deze? . . . De laatste nacht?”

„Ja, de ergste . . .”

„Twee dagen dus,” zegt Kela. „Twee dagen zijn we te laat gekomen. En jij lag hier maar. Stakker! Was je bang?”

„Ja.”

„Waarvoor was je bang, William?” vraagt de dokter zacht. „Voor de dood?”

„Nee,” zegt William. „Niet voor de dood. Ik zei: Lieve God, kom mij halen. Breng mij in de hemel . . . Maar al die geluiden van de wildernis. En de wilde dieren en de slangen. En de onzekerheid over Johan . . . Waar is Johan? Hij is zo goed voor mij geweest . . .”

„Maak je nou geen zorgen over Johan! Met onze vriend Jaloekama vinden wij hem zeker. Hoe was het met hem? Was hij niet ziek?”

„O nee, hij was best. Hij is zo taai als . . . als . . .”

„Als een liaan,” zegt de dokter.

„Ja, als een liaan,” zegt William. „En bijna ook zo mager . . .” En voor het eerst kan hij glimlachen. Jaloekama laat hem nog eens drinken. Dan sluit William uitgeput de ogen.

Intussen hebben de Indianen stokken gekapt en die met lianen aan elkaar gebonden tot een draagbaar. Nadat die met een zacht bed van palmladeren is bedekt, wordt de patiënt er voorzichtig opgelegd. Zo wordt hij naar het oude dorp gedragen en tegen de middag komen ze daar aan.

Het dorp? Het is bijna niet meer als zodanig te herkennen. De hutten zijn ingestort en het plein daarvoor is door de wildernis heroverd. Maar de grote, ronde hut staat er nog, eromheen zijn de struiken en lianen weggekapt en Jolali zit er bovenop, met een tak vol rode pepers tussen zijn gordel. Hij kauwt en lacht en bindt de palmladeren vast, die Atoe hem toereikt. Vóór de hut brandt een vuur en een heerlijke geur van vlees trekt rond door het bos.

„Malili heeft het grote vlees van het bos geschoten!” vertelt Pipi. „Een tapir! Straks zullen jullie allemaal kunnen eten, zoveel als je lust. Vlees met peper, gele en rode peper! En op de grondjes is suikerriet gevonden. En bananen zijn er! Tajer-

knollen en andere aardvruchten! O, hier in het oude dorp is overvloed!"

Pipi pookt met een tevreden gezicht in het vuur. Ze wil hier nooit meer weg, zegt ze. Hier voelt ze zich weer jong en sterk als nooit tevoren.

Maar als ze hoort, dat Jaloekama nog verder naar het zuiden wil om die andere jongeman te zoeken, bedenkt ze zich. Naar het zuiden wil ze wel. Want daar ergens moet haar dochter Sjoemi wonen. En misschien blijft ze dan wel bij Sjoemi, het kan haar niet schelen. Als ze maar woont, waar het water de zon tegemoet stroomt! Want zo heeft Kapoe-ta-no het gewild . . .

Ze babbelt maar door, maar niemand luistert naar haar. De draagbaar met William erop wordt op een koel, beschaduwd plekje gezet, tot het werk aan de hut klaar zal zijn en één van de vrouwen onderhoudt in de nabijheid een vuurtje van vochtig hout om de muskieten te verdrijven. De Indianen scharen zich hunkerend om het grote vuur bij de hut en Pipi deelt uit van het vlees en van de vruchten. Maar de dokter denkt aan geen eten. Hij is nog lang met William bezig. Hij verzorgt het been en verbindt het opnieuw. Dan dient hij de patiënt de eerste penicilline-injectie toe. Op geregelde tijden herhaald, zal dat prachtige geneesmiddel de infectie spoedig terugdringen.

„De jongen is ijzersterk,” zegt hij, als hij moe en bezweet bij de anderen komt. „Nu moet hij wat eten hebben, maar niet te veel nog deze keer. En laten jullie ook wat voor mij over? Want ik vlieg bijna in brand van de honger!”

Zelf zoekt hij in een kalebas wat van de lekkerste beetjes bij elkaar en Kela brengt die met een paar bananen naar de zieke.

Dan zet de dokter zich tussen de anderen en Kwaikoe reikt hem op een bananeblad een grote kluif van de tapir toe. Het is één der smakelijkste vleessoorten van het oerwoud.

Jaloekama zet zijn plan uiteen. Hij wil de volgende morgen bij het eerste licht met twee boten vertrekken om Johan op te sporen . . .

„Boten?” vraagt de dokter verwonderd.

Jaloekama knikt. Ja, dat moet Papa dokter maar aan hem overlaten. Vanavond zullen er twee boten gereed liggen. Koja moet mee, want die kent het roversvolk en verstaat hun taal. Pikipeu, de moeder van Wempi, ook. Die is zelfs onder hen geboren en als jong meisje door het volk van Jaloekama geroofd, als vergelding voor de verdwijning van Sjoemi. Malili moet mee, omdat hij de sterkste is van de overige mannen en de meest onverschrokken vechter. En Kela gaat natuurlijk mee om met Johan te kunnen praten, als ze hem gevonden hebben . . .”

„En wij?” vraagt Panokko. „Wil mijn vader ons niet meenemen?”

De hoofdman aarzelt. Maar Awawa is onmisbaar op zulk een tocht, dat is vanmorgen op de savanne weer gebleken: er bestaat geen hond als hij. Zijn enige gebrek is, dat hij alleen bij Panokko wil zijn. En niemand zal het in zijn hoofd halen om Panokko van zijn vrienden te scheiden . . .

„Mijn zoon weet, dat deze tocht heel gevaarlijk is,” zegt Jaloekama aarzelend.

„Eens hebben de bosnegers mijn vader gevangen genomen,” antwoordt Panokko. „Toen hebben zijn zoon en diens vrienden hem bevrijd. De tocht die ze toen gemaakt hebben, was ook niet zonder gevaar . . .”

„En ze sluipen onhoorbaar als geen ander,” zegt Malili met zijn zware stem.

Een tevreden gemompel gaat rond onder de Indianen. Goed, ze gaan mee. Deze acht dus, dat is net twee boten vol. De dokter kan dan hier blijven om de zieke te verzorgen, Jolali, om zijn tekort aan pepers in te halen. Bovendien is hij de beste botenmaker van het gezelschap. Als hij nu dadelijk met Atoe en Alekala begint om een schorsboot te bouwen, kunnen twee van hen daarmee de anderen achternakomen. Ja, en dan mag jij ook mee, Pipi, eerder niet! En je hoeft je niet meer in één van de boten te verstoppen, want deze keer zullen wij je vinden! . . . Vooruit mannen, dan nu aan het werk!

Een deel van de Indianen gaat de hut verder herstellen. Atoe en Alekala beginnen een boom te kappen voor de schorsboot, een grote, kaarsrechte boskarjoen, aan de kant van de kreek. Jaloekama en de jongens verdwijnen in het bos en worstelen zich voort door het dichte onderhout langs de kreek tot ze aan een diepe kom komen.

„Hier liggen ze,” zegt Jaloekama. „Het is al lang geleden, dat ik ze hier heb laten zinken, maar ze moeten nog wel bruikbaar zijn, want ze zijn van een houtsoort, die niet rotten kan. Wacht even . . .” Hij loopt een eindje terug het bos in, slaat een palmsblad af en is daarmee bezig, tot hij alleen de zware hoofdnerf overhoudt. Daar kapt hij een scherpe punt aan. Hij komt terug en de neus van Awawa wijst hem precies de plaats waar hij zijn moet. Met al zijn kracht stoot hij de palmsteel ergens tussen de oeverplanten en meteen is het water in ontzaglijke beroering. De gekartelde staart van een grote kaaiman slaat de bladeren van de waterhyacinten in stukken uit elkaar en doet de modder hoog tegen de kant opspatten.

Maar lang duurt het niet, want het wapen van de hoofdman is hem recht door het hart gegaan en met zijn witte buik naar boven wordt het monster aan een achterpoot uit de kreek getrokken. Daar weet zijn muil nog een dikke liaan te grijpen en middendoor te bijten, maar na een paar stuiptrekkingen ligt hij dan stil.

Intussen zijn de jongens al in het water gedoken en terwijl Panokko en Arawatta met veel moeite een boot omhoog tillen, met de rand even boven de oppervlakte, schept Wempi er met een grote kalebas het water uit. Armen vol rotte bladeren gooit hij ook overboord, hele scheppen stinkende modder. Maar de boot is nog goed en blijft drijven, alleen de zitbankjes, die van ander hout waren gemaakt, zijn weggerot. En pagaaien zijn er ook niet meer. Die moeten ze nieuw maken van krappahout. Jaloekama begint er al mee, terwijl de jongens de andere boot boven brengen. Maar die is behoorlijk lek en daarin moet Wempi almaar zitten hopen, als ze een uur later met de beide boten naar het dorp varen. Jolali wordt erbij gehaald en vóór de avond zijn beide vaartuigen hersteld en liggen klaar op de oever. Intussen is ook de hut gereedgekomen en hebben Alekala en Atoe de karjoen een meter boven de grond van twee zijden af tot bijna op de kern doorgehakt. Krakend stort de woudreus neer op het struikgewas aan de kreekoever. Over een afstand van vijf of zes meter moet de taaie, dikke schors nu in één stuk worden verwijderd, maar de snel invallende duisternis maakt het verdere werk onmogelijk.

Vermoeid zitten ze allen om het vuur, waarop de kaaiman ligt te sudderen. William is op zijn bed in de hut gebracht en ligt alweer te roepen om wat eten. Als ze allen verzadigd zijn,

zoeken de vrouwen hun hangmatten op. De mannen blijven nog even zitten. De lucht is zwaar en donker, het is bladstil en nog altijd zwoel en drukkend. De wayoko, de kikker met het brede gezicht, roept om regen. Hij zal spoedig zijn wens vervuld zien . . .

De dokter is stil. Hij denkt aan zijn zoon. Wat zal de tocht van morgen opleveren? . . . Zou hij zijn kind terugzien of ligt diens lichaam nu al ergens dood in het oerwoud? . . . Hij haalt een foto uit zijn portefeuille en kijkt er lang naar. Dan geeft hij die aan de hoofdman.

„Dat is mijn zoon,” zegt hij.

Jaloekama werpt een blik op het portret en strijkt het dan zacht mompelend langs zijn voorhoofd en vervolgens langs zijn armen en benen. Hij geeft het door aan Koja en die doet hetzelfde. Malili ook, maar die gaat erbij staan en tuurt voor zich uit in het donker, in de richting van het zuiden. Panokko en Wempi gebruiken de foto op dezelfde manier en Arawatta probeert het hen zo goed mogelijk na te doen.

„Wat doen jullie toch?” vraagt de dokter.

„Wij hebben gebeden tot de Vader der Indianen,” antwoordt Jaloekama. „Wij hebben Hem gevraagd om ons verstand te verlichten, opdat wij het goede spoor naar uw zoon mogen volgen. En om onze voeten licht te maken en onze armen sterk. Geef ons die tekening mee, Papa! Die zal ons helpen om de weg te vinden.”

Dat staat de dokter hem graag toe. Hij heeft de foto niet nodig om met zijn Vader over Johan te spreken. Zijn gebeden zullen Jaloekama en de zijnen volgen, overal waar ze gaan.

6. IN HET LAND VAN DE VIJAND

In die nacht breekt eindelijk de eerste regenbui los.

Een ontzettende storm gaat voorop. In het woud nadert een gebruis als van een ontzaglijke branding. De bomen kraken en steunen, en achter de hut stort met een ontzaglijk lawaai één der woudreuzen neer.

Dan wordt het stil en de Indianen, dicht bij elkaar in hun hangmatten, horen in de verte, in volle galop, als een kudde wilde bosvarkens, de regen komen. De bliksem flitst en zet voor enkele seconden de hele omgeving in een vreemd, groen licht. Vlak daarop knalt de donder en de echo blijft van alle kanten narommelen. Dan, in een pikzwarte duisternis, stort zich de regen op het pas herstellde dak, met zo'n geweld, dat de hut staat te trillen op zijn oude, vermolmde palen. Maar ze houden het nog en Jolali heeft zijn werk goed gedaan: het dak lekt niet. Alleen stuiven wolken van fijne druppels laag over de grond tussen de hangmatten. Kela schreeuwt iets, maar zijn stem is nauwelijks te verstaan. Bij het licht van de bliksem ziet Panokko, dat hij samen met de dokter het bed van William meer naar het midden van de hut trekt.

Bijna een uur lang regent het door met dezelfde kracht. Dan wordt het rustiger. Zacht ruist nu de regen op het dak en buiten murmelen en zingen de beekjes, die over het oude

dorpsplein het water afvoeren in de richting van de kreek. „De boten liggen veilig,” denkt Panokko. „Dáárom heeft vader ze dus zo hoog op de oever getrokken en met lianen vastgebonden . . .”

En bij de geluiden van het stromende water slaapt hij in. Het is nog aardedonker, als hij wakker wordt door de vrouwen, die al bij het vuur bezig zijn. Ze braden vlees en vis voor de vertrekkende mannen. Het regent niet meer, maar er is geen ster te zien. Jaloekama en Malili gaan met flambouwen naar de boten, die bijna tot de rand vol met water staan, keren ze om en maken ze gereed voor vertrek. De voorraden worden er ingedragen: pas gebraden vlees, bananen en suikerriet, er is weer genoeg. Nog steeds is de lucht donker. De zon zullen ze voorlopig niet zien.

Ze eten samen bij het licht van de vlammen en maken de laatste afspraken. Jolali en de anderen zullen al hun best doen om voor de avond met de schorsboot gereed te komen en als de komende nacht niet zo donker is, zullen ze bij opkomende maan vertrekken, zodat ze maar één dag achterstand op de anderen hebben.

Het eerste licht dringt aarzelend uit een grauwe lucht over een druipende wereld. De Indianen die aan de tocht zullen deelnemen, staan buiten de hut met het gezicht naar de plaats waar de zon onzichtbaar boven de horizon is gekomen en herhalen de bezwering met het portret van Johan. Dan grijpen ze hun wapens en staan klaar voor vertrek.

De achterblijvende honden blaffen uit alle macht. Awawa geeft een kort blafje terug en loopt trots naast zijn meester in de richting van de kreek. Als Panokko zijn boog in één van

de boten legt, springt hij er ook in en zet zich deftig in de boeg, met een gezicht alsof hij de aanvoerder is.

Het hele gezelschap is meegekomen naar de oever. De dokter reikt Kela een blikken verbanddoos toe.

„Ik hoop, dat je er niets van nodig zult hebben,” zegt hij.

Dan omarmt hij Jaloekama.

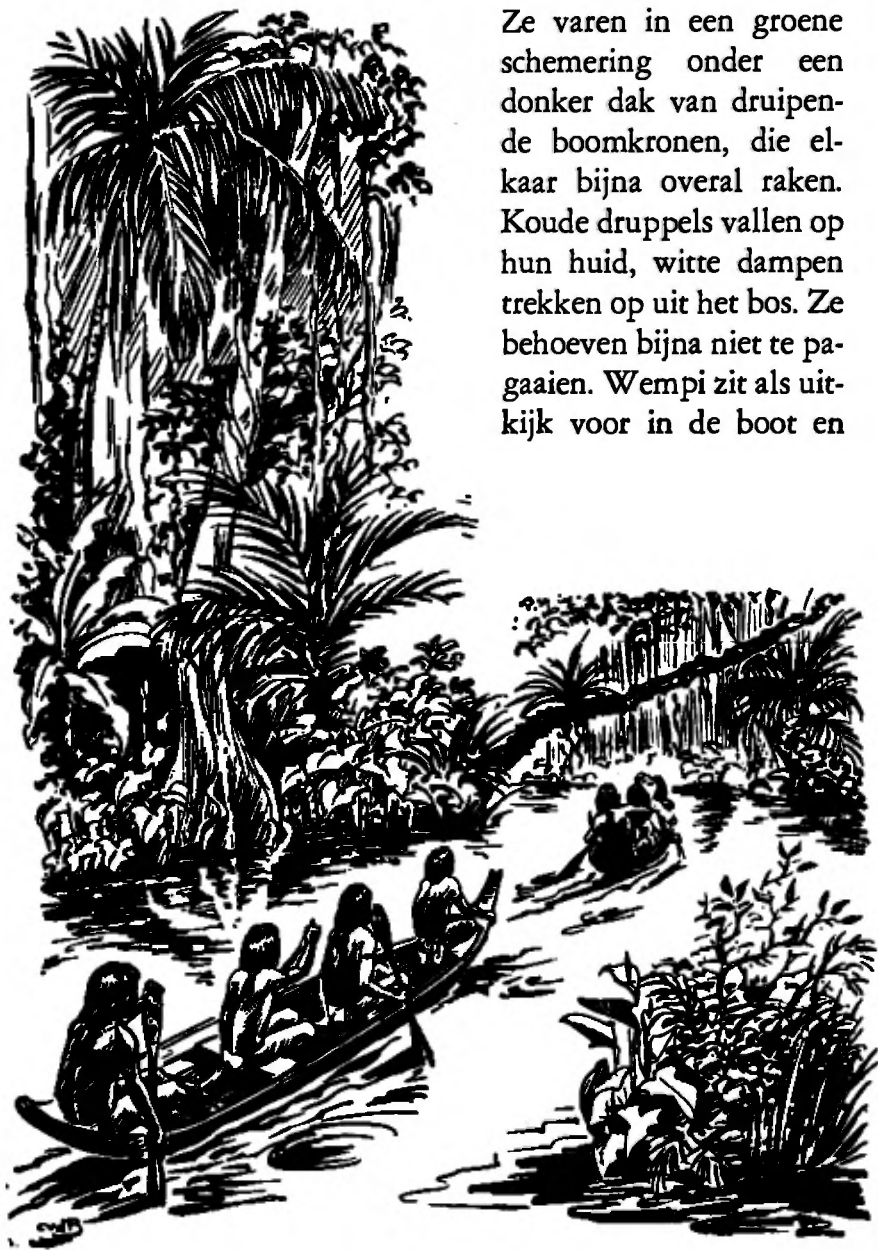
„God zegene je, mijn vriend!”

De eerste boot wordt in het water geduwd. De kreek is nu een bruisende stroom, bijna dubbel zo breed als de vorige dag. Kela stapt met een bezorgd gezicht, heel voorzichtig, in het wankele vaartuigje. Pikipeu volgt hem met een glimlach. Dan grijpen Jaloekama en Koja de rand van de boot, lopen tot hun middel in het water en springen binnen boord. En meteen wordt de korjaal door de stroom gegrepen en verdwijnt achter de struiken. Jaloekama kan nog nauwelijks zijn hand omhoog steken voor een groet.

Malili en Arawatta duwen de tweede boot in het water. Wempi zit al op de voorplecht. Panokko stapt ook in. Dan komt Pipi schreeuwend aandraven. Ze is naar de hut teruggelopen om een halssieraad te halen, een snoer van tijger- en varkenstanden, dat nog door de grootvader van Panokko gedragen is. Dat hangt Pipi haar kleinzoon om.

„Geef het aan Sjoemi,” zegt ze. „Dan zal ze weten, dat ik jullie gestuurd heb. En dan zal ze meekomen naar hier . . .”

En ze wil nog meer zeggen, maar Malili duwt haar op zij en stoot de boot in het water. Daar gaan ze. Ze verdwijnen in een donkere grot van water en struiken. Maar de fluit van Atoe zendt hen een paar heldere tonen als afscheid na. Wempi antwoordt. En dan luistert hij. Maar de fluit van Atoe is al bijna niet meer te horen, zó snel voert de stroom hen mee.

Ze varen in een groene schemering onder een donker dak van druipende boomkronen, die elkaar bijna overal raken. Koude druppels vallen op hun huid, witte dampen trekken op uit het bos. Ze behoeven bijna niet te pagaaien. Wempi zit als uitkijk voor in de boot en

geeft met zijn hand de richting aan, als ze een drijvende boomstam inhalen. Malili, achterin, stuurt met grote zekerheid de korjaal door de vele bochten van de kreek. Het water is na de zware slagregen bruin van modder en drijft vol met door de storm afgerukte takken en bladeren. Ze varen een drijvend eiland voorbij, met struiken en planten, een stuk van de oever, door het water losgerukt. Een mooi gekleurd vogeltje springt rond door de takken, want in één van de struiken zit zijn nest en hij laat zijn jongen niet in de steek.

Dicht bij de plaats, waar Johan en William voor het laatst gekampeerd hebben, halen ze de andere boot in. In snelle vaart schieten ze achter elkaar die kleine, kaalgekapte plek voorbij. Ze zijn toch wel erg voorspoedig geweest, want nu zou van de voetsporen niets meer te zien zijn! . . .

De hemel wordt lichter, de zon breekt door en schittert zo fel op de natte bladeren, dat ze soms hun ogen tot spleetjes moeten knijpen. Meteen komt er meer leven in het bos. Kleine, opaalblauwe vogeltjes — „ijsvogel” zegt Kela — vliegen laag over het water krijsend voor hen uit. Apen schreeuwen boven hen op de takken. Waar de oevers overstroomd zijn, staan witte reigers tussen de bomen te vissen. En overal om hen heen fluiten, kwelen, roepen de vogels.

Aan de ogen van de Indianen ontgaat niets, maar er is geen die een woord spreekt. Awawa staat met zijn voorpoten op de rand van de boot, nu aan de ene kant, dan aan de andere en kijkt strak naar de oever. Opeens gromt hij zacht en Malili, daarna ook de jongens, steken hun pagaai dwars in het water en remmen zo de vaart van de boot af. Ze grijpen zich vast aan de struiken en liggen stil. Malili, en uit de andere boot Jaloekama, stappen aan wal. Hier hebben de Indianen die

Johan meegevoerd hebben, de nacht doorgebracht. Veel is van hun sporen niet meer over, maar als de mannen terugkomen, weten ze toch te vertellen, dat er niet meer dan vier of vijf Indianen zijn geweest en dat Johan nog leefde, want hier en daar hebben ze nog flauw de indrukken van zijn schoenen kunnen vinden.

Ze gunnen zich geen rust en eten onder het varen wel een stuk vlees of een banaan. Maar als ze een bocht omschieten, moeten ze haastig hun vaart inhouden, want ze kunnen niet verder. Een grote boom is in de afgelopen nacht door de storm ontworteld en dwars over de kreek gevallen. Een dam van drijfhout en planten heeft zich daarvoor opge-

hoopt. Maar als ze die opgeruimd hebben, vinden ze gelukkig een plaats, waar een kromming in de stam zich een eindje boven de waterspiegel verheft en, zich vasthoudend aan de boom, kunnen ze daar met hun voeten de lege korjaal eronder duwen. En dan worden ze toch ook nog beloond voor dit oponthoud, want tussen de takken van de woudreus vinden ze een plant met bekervormige bladeren, waarin het hemelwater is blijven staan. Het is wel wat lauw, maar heel helder en dus beter te drinken dan het troebele kreekwater.

Ze spoeden zich weer verder, dicht onder de oever en voorzichtig uitkijkend bij iedere bocht. Ze bevinden zich nu in het

land van de vijand, ze moeten voortdurend op hun hoede zijn. Het schijnt, dat Awawa het voelt, want hij staat roerloos voor op de boot met zijn neus in de wind en hij blijft daar staan, ook als in de middag een nieuwe regenbui losbreekt.

Ze hebben geen gelegenheid om te schuilen en varen met dezelfde snelheid door. Het kakihemd van Kela is in een ogenblik doorweekt, de lange, zwarte haren der Indianen druipen. Wempi in de ene boot en zijn moeder in de andere moeten almaar hozen.

Intussen merken de Indianen, dat ze een dorp naderen. Ze zien het aan allerlei kleine dingen, die Kela ontgaan: een paadje, dat bij de kreek uitkomt, een afgebroken tak, een geschilde boomstam op de oever. Het weer is gunstig om een poging te doen, het dorp ongemerkt voorbij te varen en zo besluiten ze. Maar even plotseling als de bui gekomen is, eindigt hij ook. juist als ze de landingsplaats naderen. Een jongen van Panokko's leeftijd is er bezig, een korjaal leegtescheppen. Hij merkt de snel naderende boten nog niet, want hij staat er met de rug naar toe, maar een tamme, groene papegaai, die op de rand van de boot zit, begint luid te krijsen en met zijn vleugels te klapperen. De jongen kijkt op en rent met een schreeuw tegen de hoge oever op. Hij is kreupel, zijn ene been is korter dan het andere. De papegaai fladdert hem met zijn gekortwielde vleugels na over de grond.

„Jepe, jepe! Itoto-wa!” roept Jaloekama. „Vrienden, vrienden, geen vijanden!” Maar de jongen rent door en is verdwenen.

Er liggen maar twee korjalen op de oever. Dat betekent waarschijnlijk, dat er toevallig weinig of geen mannen in het dorp zijn. Jaloekama laat zijn korjaal op de oever lopen, springt er-

uit en rent de jongen na. Hij hoopt hier inlichtingen te krijgen over de tijd, dat Johan gepasseerd is. Voorzichtigheids-halve legt hij onder het lopen toch maar een pijl op de boog en de anderen volgen zijn voorbeeld. Maar als ze boven komen, zien ze een paar gestalten het bos invluchten en in de hutten vinden ze alleen een oude, zieke vrouw, die trillend bij een vuurtje zit. Haar zwarte ogen fonkelen van kwaadheid, ze zwaait met een stok om de indringers op een afstand te houden en ze weigert, iets te zeggen. Als Kela haar, om haar in een betere stemming te brengen, een snoer kralen voorhoudt, rukt ze hem die uit handen en smijt ze in het vuur en als dank spuwt ze naar hem.

Wat een heks! Het is het beste om maar meteen te vertrekken. Ze gaan naar de boten terug en steken van wal. Dan ziet Panokko de kreupele jongen met gespannen boog op de oever verschijnen.

„Oom Kela, pas op!” roept Panokko en hij springt naar voren om het schot met zijn pagaai op te vangen. Maar het is te laat. Gelukkig buigt Kela zich nog juist achterover en steekt afwerend de hand uit, anders was de pijl in zijn hals terechtgekomen. Nu vliegt die door zijn vingers en blijft dan trillend in de zijwand van de boot steken. Op hetzelfde ogenblik schiet de korjaal om een bocht van de kreek en is voor het dorp onzichtbaar.

Het bloed stroomt uit de hand van Kela. Malili trekt de pijl uit de boot en bekijkt de punt. Gelukkig, die is niet vergiftigd. En Kela lacht, ondanks de pijn. Hij steekt zijn hand overboord en spoelt het bloed in de kreek af.

„Pas op! Niet doen! Gevaar!” roepen de Indianen hem toe. Kela begrijpt het niet, maar hij trekt toch zijn hand terug.

Het is nog net op tijd. Er is plotseling naast de korjaal beweging in het water en een vis springt een eindje boven de oppervlakte uit. Het zijn de pirins, de vreselijke roofvissen, die hier overal rondzwerven in dit gebied; kleine zoetwaterhaaien, die in troepen leven en alles aanvallen, wat gewond in het water drijft. De geur van bloed maakt ze razend. Als Kela even later zijn hand had teruggetrokken, zouden ze hem met hun scherpe, driehoekige tanden de vingers hebben afgebeten.

Nu heeft Kela dus wel reden om te lachen, maar nu doet hij het niet meer. Met een verschrikt gezicht haalt hij de verbanddoos van de dokter voor de dag en Panokko helpt hem om de hand te verbinden. Als dat klaar is, gebruikt Kela een stuk verband om het bloed in de boot op te deppen en gooit het daarna in het water. Binnen drie seconden wordt het door vechtende pirins uit elkaar getrokken.

De zon is weer doorgebroken. Zij staat al laag aan de hemel en koestert de natte lichamen van de Indianen, waar de damp afslaat. De bladeren ruisen, er is wind opgestoken en de lucht is schoon geveegd. Het belooft een heldere nacht te worden. Nu de bevolking van deze streek zo vijandig en strijdlustig blijkt te zijn, lijkt het de Indianen het veiligst om de hele nacht door te varen en pas tegen de morgen een verborgen rustplaats te zoeken. Ze zullen het wel volhouden, want nadat de kreek zich met een zijkreek heeft verenigd, wordt de stroom nog sterker en stuwt de twee korjalen met grote snelheid voort.

En dus pagaaien ze door, als het avondrood door de takken glanst, de vleermuizen geruisloos om hen heen beginnen te schieten en de grote, zwarte uil zijn somber geroep laat horen.

Donker wordt het niet, want de bijna volle maan staat al aan de lucht en blinkt hier en daar door de takken. Ze durven nu het midden van de steeds breder wordende rivier te kiezen, waar de stroom nog sterker is en waar ze niet gehinderd worden door de oeverplanten. Als donkere schaduwen schieten ze voort. De maan stijgt hoger, komt vlak voor hen staan en weerspiegelt zich in het stille water. Twee manen schijnen hen voor te lichten op hun weg naar het onbekende zuiden. Een streep vloeibaar zilver tekent zich af achter elk van de boten.

Kikkers kwaken en fluiten, krekels sjiipen, de brulapen geven een daverend concert in de verte, nachtvogels roepen in allerlei tonen, een grote vis springt soms boven het water uit en valt er met een klets weer in. De Indianen spreken niet, ze turen scherp voor zich uit en houden slechts de pagaaïen even in om te luisteren, als in de chaos van geluiden het een of ander gerucht hun oor treft, dat ze niet dadelijk kunnen verklaren. Een jaguar brult dicht bij hen aan de oever, een groot dier springt daar met een geweldige plons in het water: een pakira, een woudzwijn, de dood nog juist ontkomen. Het beest zwemt vlak achter de boten over en heeft voor de tweede maal geluk. Want in gewone omstandigheden zouden de Indianen zich dit buitenkansje niet laten ontgaan, maar nu kijken ze er slechts even naar om.

De uren gaan voorbij, de maan geeft de tijd aan. Kela zakt van zijn zitbankje en zit tegen de kant van de boot te slapen. Maar een Indiaan weet beter van volhouden. Hij slaapt als hij niets te doen heeft een dag en een nacht, hij eet als er overvloed is tot zijn buik rond gespannen staat. Maar is er geen tijd om te eten en te slapen, dan vast en werkt hij dagen

aaneen. Als Kela de ogen weer opslaat en zich steunend uitrekt, is de maan verdwenen, het is nu veel donkerder en Awawa staat zacht te grommen voor op de boot. Misschien werd Kela daar wakker van.

Ze naderen een dorp en het is nog ongeveer een uur voor de morgen. Op de rechteroever is de rode glans van een houtvuur en een vrouw komt met een flambouw in de hand naar de oever om water te scheppen. Ze wachten, tot ze weer weg is en varen dan snel aan de overkant voorbij. Nu wordt het tijd om zich te verbergen, maar ze moeten een flink eind van het dorp zijn. Tegen zonsopgang vinden ze een kleine zijkreek, waarvan de monding bijna verborgen is achter de kroon van een in het water gevallen boom. Daar gaan ze in. Het kreekje is in lang niet bevaren, want de lianen versperren hun bijna de doortocht. Ze zullen hier veilig zijn.

Bij een kleine waterval gaan ze aan land en maken een plek schoon voor een kampement. Tussen de rotsen van de val kunnen ze veilig baden zonder angst voor de pirins. Daarna verdwijnt Malili met boog en pijlen in het bos en de jongens maken hun visgereedschap klaar. Pikipeu gaat de hangmatten spannen en Kela ligt er het eerst weer in te slapen onder zijn muskietenkleed. Dat laatste is wel nodig, want die kleine plaaggeesten kunnen hen ook hier wel vinden. Jaloekama staat toe om een klein vuurtje te maken. Het kan zonder gevaar, want de wind waait van de hoofdkreek af.

Koja komt met een plan. Hij wil alleen terugvaren naar het dorp om te vrachten, daar iets over Johan te weten te komen. Hij is de enige, die het doen kan. Lang geleden, toen hij nog als tijgerjager van de ene stam naar de andere zwierf, is hij hier eens in deze streek geweest en heeft de bewoners van een

heel gevaarlijke tijger verlost, die eerst een hond en later een klein kind midden uit het dorp had weggesleept. Misschien zullen er mensen zijn, die zich dat nog herinneren.

Jaloekama staat het hem graag toe. De kleinste boot wordt leeggeruimd, Koja's lange haren, die hem als Oajana zouden doen herkennen, worden met een schaarje van Kela kort geknipt en dan vertrekt hij met zijn speer en zijn tijgerhuid. Een uur later komt Malili terug met een klein hert, dat hij verrast heeft, toen het stond te drinken. Gelukkig, want met vissen hebben de jongens niet veel succes gehad: een paar kleine sriba's, visjes als haringen, is alles wat ze bemachtigen konden. Er is ook nog wat vlees over van het oude dorp. Het ruikt wel niet zo erg fris meer, maar met veel peper proef je daar niets van. En zo krijgen ze toch genoeg en kunnen zelfs een mooie achterbout van het hert voor Koja bewaren. Jaloekama neemt de eerste wacht en de anderen vlijen zich neer in hun hangmatten.

De morgen gaat voorbij, het wordt snikheet in het bos. Arawatta neemt de wacht over, maar Koja is nog niet terug. Pas tegen de avond zien ze zijn boot tussen de lianen door in hun richting schuiven.

Koja ziet er opgewekt uit. Hij heeft een goede reis gehad en zijn doel volkomen bereikt. Hij trof in het dorp alleen een paar vrouwen en kinderen aan en een oude, afgeleefde man, die in zijn hangmat lag. Alles was ziek en zwak aan die man, behalve zijn mond: die kon hij nog goed roeren. Het leek wel een vrouw, zegt Koja, zo spraakzaam was hij. Hij herkende Koja dadelijk, ontving hem hartelijk, liet eten voor hem halen en vroeg, of hij misschien op weg was naar het feest in het volgende dorp, het hoofddorp van de stam.

Ja, zei Koja, dat was hij van plan, maar zou dat feest de moeite waard worden?

De oude verzekerde, dat het het grootste feest zou worden, dat in jaren gevierd was. Er zouden veel stamgenoten komen, sommige van ver uit het zuiden. Er zou meer kasjiri, meer sterke drank zijn dan een man in een heel leven kon drinken. Er zou dagenlang gedanst worden en gezongen en er zou ook iets heel bijzonders te zien zijn, iets wat Koja zeker nog nooit gezien had, al had hij nòg zover in het oerwoud rondgezworven . . . Een wondermens, helemaal wit! Zo'n man als uit de oude verhalen, die van ver over het grote, zoute water gekomen was om goud te zoeken.

„Ik kan het haast niet geloven,” had Koja gezegd. „Een witte man? Hoe weet je dat allemaal?”

„Ik heb hem met eigen ogen gezien,” zei de oude. „Hij is gisteren hier langs het dorp gekomen in gezelschap van vier Indianen, die hem een paar dagreizen naar het noorden, in de buurt van de grote savanne, gevangen hadden. Zonder slag of stoot hebben ze hem in handen gekregen door hem voorzichtig te omsingelen. Ze hebben hier gerust en gegeten. Dáár heeft hij gezeten, Koja, waar jij nu zit! Het was een griezelig wezen, zijn gezicht zat vol met haren, het leek net een aap . . .”

„Dank je wel,” zegt Kela. „Dus nu weet ik ook waar ik op lijk!” En daar moeten ze allemaal erg om lachen.

„Vertel verder, Koja! Wat ben je nog meer te weten gekomen?”

„Niet zoveel meer,” zegt Koja. „Dat de Indianen erg blij met hem waren en dat het volgens hen mooi uitkwam, dat dat feest juist gevierd zou worden. Daar wilden ze met hem

naar toe, want ze hoopten hem daar duur te verkopen aan de Indianen uit het zuiden. Die konden hem dan meenemen naar hun dorp en hem zeker weer met winst overdoen aan een andere stam, tot hij bij de Jivaro's of andere koppensnellers terecht zou komen. Die zouden er wel erg op gesteld zijn om in hun verzameling zo'n merkwaardige, witte kop te hebben!"

„En dus," besluit Koja, „op naar het feest, broeders, want daar zullen we de zoon van Papa dokter zeker vinden. En waarschijnlijk ook Sjoemi, als ze nog leeft. Straks, als de maan vol is, begint het. Als we geen tegenspoed hebben, kunnen we er tegen de morgen zijn. Nee Pikipeu, voor mij geen vlees meer, ik heb meer dan genoeg gehad uit de peperpot van die oude babbelaar! Hier jongens, nemen jullie het maar."

Ook bij de Indianen is het zo, dat een jongensmaag nooit gevuld raakt. Maar ze moeten zich nu haasten. Kauwend en telkens hun vingers aflikkend helpen Panokko en zijn vrienden om de boten te laden. Koja heeft zijn speer nog eens bijgeslepen op de rotsen bij de waterval en is dan toch de eerste die van wal stoot. Van zijn somberheid is vandaag niets te merken en behoefte aan slaap schijnt hij niet te hebben. Als Koja op gevaarlijk avontuur uit kan gaan, leeft hij helemaal op!

Ze varen de kreek uit en wachten bij de monding, tot het donker is geworden. Dan varen ze met grote spoed naar het zuiden.

7. JOHAN

Het eerste licht van de nieuwe dag begint schuchter op de rivier te spelen, als ze in de buurt van het feestende dorp komen. Awawa, voor op de boot, spitst de oren, piept en gromt onrustig, en als ze de pagaaien stil houden, horen ze zwak in de verte het dreunende gebons van een trommel, de doordringende tonen van een fluit en daartussen het geluid van schreeuwende en zingende stemmen.

Dicht onder de oever varen ze voorzichtig nog een eindje verder, tot de plaats waar een landtong in de rivier vooruitspringt en een overvloed van hoog opgaande oeverplanten de boten verbergen kan. Daar gaan ze aan land en verkennen voorzichtig de naaste omtrek. Er loopt een pad op enige afstand langs de rivier in de richting van het dorp. Dat kan te pas komen, maar nu is het wel nodig, zich heel stil te houden, al is er weinig kans dat iemand langs dat pad zal komen, want het feest is in volle gang. Duidelijk dringt het eentonige ritme van de zingende stemmen tot hier door. Het feest zal doorgaan tot laat in de middag, misschien wel tot in de komende nacht. De Indianen zullen dansen tot er niets meer te drinken valt. En ze zullen drinken, tot ze niet meer kunnen: kasiri, kalebassen vol kasiri, potten vol kasiri! Dat is het gegiste sap van de cassavewortel, de alcoholische feestdrank van de In-

dianen. Ze zullen ervan drinken tot ze erbij neervallen. En als ze bijkomen uit hun roes, zullen ze opnieuw beginnen . . . Zolang er kasiri is.

Arawatta wordt op wacht gezet bij het pad, verborgen tussen de struiken, Malili bij de rivier. Jaloekama praat even met Koja en roept dan de beide andere jongens bij zich.

„Panokko . . .”

„Mijn vader!”

„Wempi . . .”

„Hier ben ik!”

De jongens staan voor de hoofdman en voelen, dat er iets belangrijks gebeuren gaat. Jaloekama kijkt ze lang en ernstig aan. Dan zegt hij: „Luister, ik heb jullie meegenomen op deze tocht, omdat jullie de beste sluipers bent van ons dorp. Nu is de tijd gekomen om dat te tonen. Ga en bespied de vijand! Tel de hutten, tel de volwassen mannen en zie hoever ze gekomen zijn met het feest. Tel ook de boten en zie hoe ze ongemerkt te benaderen zijn. Kijk uit naar de zoon van de dokter.”

Ze buigen het hoofd, als teken dat ze het begrepen hebben. „Waag je leven niet. Zorg, dat je in geen geval ontdekt wordt, want dan is alles verloren. Panokko is de oudste, hij gaat voorop. Heeft mijn vriend Wempi dat verstaan?”

„A-a,” zegt Wempi.

Jaloekama legt even de handen op hun hoofden, alsof hij ze zegenen wil.

„Ga en kom spoedig terug,” zegt hij dan.

De jongens kijken elkaar even aan. Hun ogen glinsteren. Panokko bindt Awawa vast aan een boom, dan springen ze

weg in de struiken. Ze komen langs Arawatta, die roerloos tussen de bladeren staat. Hij zegt niets, hij grijnst hen alleen maar toe. Ze steken voorzichtig uitkijkend het pad over en sluipen voort waar de begroeiing het dichtst is, zonder een takje te kraken, zonder een blad te bewegen, met oren en ogen wijd open. Ze zijn gelukkig! Dit is precies wat ze graag wilden! Tot nu toe was sluipen voor hen een spel, het ging hoogstens om een jachtbuit. Nu is het dodelijke ernst, nu gaat het om hun leven . . .

Onhoorbaar kruipen ze voort. Onzichtbaar proberen ze zich te maken, door voortdurend verborgen te blijven. Twee partieten zitten zachtjes te snateren op een lage tak. Panokko maakt een bocht van enkele meters om ze heen en ze kwetteren door zonder iets te merken. Maar nu wordt de begroeiing dunner. Het onderhoud is hier en daar weggekapt. Door de stammen schemert al het licht van het dorpsplein en zelfs de stampende voeten van de dansers zijn nu te horen. De jongens kruipen nog een eindje als slangen voort, tot achter een zware stam. Dan kunnen ze niet verder zonder van het dorp uit zichtbaar te zijn. Wat moeten ze nu? . . .

Wempi wijst met schitterende ogen omhoog naar een dikke liaan, die vanuit de kroon van de boom tot enkele meters boven de grond hangt. Panokko knikt. Hij neemt een sprong en klautert als een aap naar boven. Op de eerste dikke tak, een tak als een boomstam, blijft hij wachten op zijn vriend. Dan klimmen ze samen verder van de ene boom naar de andere. Ze wandelen op hun blote voeten over de takken, bijna even zeker als over de grond, want overal hangt wel een liaan, waaraan ze zich vast kunnen grijpen. Zo bereiken ze de

laatste boom, die aan de rand van het dorpsplein staat. Daar moeten ze even zoeken om de plaats te vinden vanwaar ze

het beste uitzicht hebben en na een poosje vinden ze die. Panokko hoeft maar één tak op zij te buigen om het hele plein te overzien van de rivier tot het bos achter de hutten.

Het plein ligt in de volle zon en het feest is op zijn hoogtepunt. De hutten liggen meer dan honderd meter van de rivier en bij de grote, ronde hut in het midden van het dorp gaan de dansers in een grote kring rond. Midden in die kring zijn andere dansers, die prachtig versierd zijn met hoge hoeden, gemaakt van allerlei kleurige veren. Ze stampen allemaal met hun voeten op de maat van de trom en de belletjes om hun enkels — kleine bosvruchten — rammelen bij iedere stap. Kleine jongens en meisjes hollen er omheen, vrouwen gaan voortdurend met kasiri rond. Soms wankelt een Indiaan uit de kring, zet een kalebas aan zijn mond en drinkt die leeg, dan springt hij weer tussen de rij en danst opnieuw mee. Een ander waggelt verder, tot aan de rand van het bos, staat daar zijn maag om te keren, komt terug en drinkt zich weer vol. Zo zal hij doorgaan, tot hij niet meer kan en ergens dronken neervalt . . .

Er zijn maar twee mannen, die niet dansen. De ene is een klein, oud Indiaantje, van hoofd tot voeten beschilderd, die op een bankje in de schaduw van de hut naar de dansers zit te kijken. Hij heeft een grote makara, een rammelaar, in de hand. Dat is de piaiman, de tovenaar van het dorp, die ook de leider is van het feest. En naast hem . . . half verborgen achter een paal van de hut, is dat wel een Indiaan? Nee, het is een blanke, het lijkt oom Kela wel! Maar dat is Johan natuurlijk, de zoon van Papa dokter! Daar zit heus Johan, ze hebben hem gevonden! En hij is niet gebonden . . . Kijk, nu staat hij op, rekt zich uit en gaat tegen de paal staan leunen . . . Waarom zouden de Indianen hem ook binden? Hij kan immers toch nergens heen? Als hij het oerwoud in zou vluch-

ten, zouden ze de honden op zijn spoor zetten en die zouden hem spoedig vinden. En de rivier op? . . . Varen met een Indianen-korjaal kan hij toch niet! Als je oom Kela alleen laat pagaaien, dan zit die ook dadelijk in het riet . . . Hulpeloze stakkers zijn het, die blanken!

Panokko kijkt Wempi aan.

„Jij de boten, ik de mannen,” fluistert hij.

„A-a!”

Wempi verhuist naar een andere tak, waar hij nog beter uitzicht heeft op de rivieroever en Panokko begint te tellen. Het valt niet mee in al die drukte . . . Een paar maal moet hij van voren af aan beginnen. Namen voor getallen kent hij niet. Hij telt op zijn vingers: Eén handvol, twee handen vol, twee handen en een voet . . . Als hij twee maal zijn handen en zijn voeten een beurt heeft gegeven en dan nog een handvol heeft geteld, is hij klaar. Zoveel mannen heeft hij nog nooit bij elkaar gezien! En zeker liggen er ook nog Indianen in hun hangmatten, hier en daar in de hutten van het dorp, want telkens duikt een nieuwe gestalte op . . . Twee handen vol hutten zijn er, het is een groot dorp. Ze liggen bijna allemaal in de verste hoek van het plein, waar de wind het meest toegang heeft. Als je het dorp zou willen besluipen, zou je van die kant moeten komen . . .

Een warme hand raakt Panokko's schouder, Wempi is terug. Ze kijken elkaar aan. Klaar? . . . Dan terug. Maar opeens duiken ze in elkaar op hun tak. Een geel-met-zwarte vogel, zo'n nieuwsgierige petoko, die aan de rand van het bos door de takken wipte, ziet hen plotseling zitten en vliegt luid schreeuwend in de richting van de rivier. De jongens houden

hun adem in, Panokko spiedt voorzichtig door de bladeren. De dans gaat door, maar de oude piaiman zit strak in zijn richting te kijken . . . Dan is er onder de boom een kokhalzend geluid en even later waggelt een Indiaan vandaar terug naar de dansers. Gelukkig, nu krijgt die de schuld! . . . Ja hoor, de tovenaars is gerustgesteld en zwaait weer met zijn ramme-laar . . .

Snel sluipen de jongens terug en pas in de buurt van Arawatta laten ze zich aan een lian naar beneden zakken. Die goeie Arawatta, hij schudt van het lachen, want hij stond al met gespannen boog naar boven te turen. Gelukkig heeft ook hij geleerd om niet te schieten op een doel dat hij niet kent, anders had hij zijn eigen vrienden kunnen treffen!

Bij de boten, achter de beschermende oeverplanten, brengen de jongens verslag uit, daarna wordt er raad gehouden. De overmacht is te groot dan dat ze met geweld kunnen optreden, dat is voor allen duidelijk. Alleen met list is hier iets te bereiken. Jaloekama stelt voor om tot de avond te wachten, als de meeste Indianen dronken zullen zijn. Dan kan hij met Koja en Malili het dorp binnendringen om zich van Johan meester te maken en hem hierheen te brengen, waar oom Kela en Piki-peu moeten wachten. De jongens kunnen intussen de korjalen van de vijand weg laten drijven, zodat er aan achtervolging voorlopig niet te denken valt.

„Hoeveel korjalen zijn er?”

„Mijn handen, mijn voeten, mijn oren en mijn neus,” zegt Wempi.

„Drieëntwintig,” berekent Kela.

„En zijn ze te besluipen?”

„Langs het bospad.”

Vergeet dan niet, om een paar van de beste korjalen uit te zoeken en hier te brengen. We hebben een plaats meer nodig, straks met de zoon van de dokter, en de kleinste korjaal begint weer te lekken.”

„Vindt mijn vader goed, dat ik spreek?” vraagt Panokko.

„Mijn zoon mag spreken.”

„De piaiman zal niet dronken zijn . . .”

„Nee, zeker niet,” valt Koja bij.

„Kent mijn vriend Koja de piaiman?” vraagt Jaloekama.

„Ik ken hem heel goed,” antwoordt Koja. En weer is er die half-verheugde, half-dreigende flikkering in zijn ogen. „Als jongeman woonde ik met hem in hetzelfde dorp. Hij is een slechte man en listig als geen andere. Hij zal de zoon van de dokter niet uit het oog verliezen en de Indianen die hem gevangen hebben, zullen ook op hem passen . . .”

En dan komt Koja met een ander plan voor de dag. Hij wil doodgewoon met Pikipeu, die voor zijn vrouw moet doorgaan, naar het dorp varen en daar met haar aankomen als twee verlate feestgangers. Ze zullen gastvrij ontvangen worden, want ook hier zullen mensen zijn, die hem, de beroemde tijgerdoder, nog van vroeger kennen en die hem welgezind zijn. Ze zullen hem ook de witte man tonen en hem vertellen, wat ze met hem van plan zijn. Wel, als ze de jonge blanke verkopen willen, waarom zou Koja hem dan niet kunnen kopen? . . . Hij zal waarschijnlijk meer kunnen bieden dan één van de anderen. Oom Kela heeft immers geschenken bij zich? Die kunnen ze nu gebruiken!

„Wat zit er nog in die tas, oom Kela?”

Kela haast zich naar de boot en pakt uit: zeven strengen rode

kralen, twee spiegeltjes, een houwer en een ijzeren bijl, een stofkam, een handvol vishaken en een pak zout . . .

Het is genoeg, vindt Koja. Het is meer dan genoeg! Want het zijn allemaal zaken, waarop deze Indianen buitengewoon gesteld zijn. Ze zouden er een moord voor doen. Hebben ze vroeger Jaloekama en zijn volk het leven in deze streken niet onmogelijk gemaakt, omdat hij al deze kostbaarheden bezat en zij niet? . . . Dáárom hebben ze hem immers in het oude dorp overvallen? . . . En toen hebben ze ook Sjoemi geroofd . . .

„Maar zal het geen wantrouwen wekken, als ze zien, dat jij deze dingen hebt?” vraagt Kela.

Daar is Koja niet bang voor. Hij staat bij deze mensen bekend als een zwerver, hij kan best in het land van de zwarte mannen zijn geweest. Wel, en als hij dan de zoon van de dokter heeft gekocht en betaald, dan is die zijn eigendom en kan hij met hem gaan waar hij wil. Alleen, hij zal niet dadelijk kunnen vertrekken. Dan zouden de Indianen argwaan krijgen, vooral als ze zouden zien, dat hij met de blanke naar het noorden zou reizen. Misschien zal het hem in de avond lukken, in het eerste, donkere uur, als de maan nog niet opgekomen is, om stilletjes weg te sluipen met Johan . . .”

„En als dat mijn vriend Koja niet lukt?” vraagt Jaloekama.

„Ja, dan moet er iets op gevonden worden om de aandacht van de Indianen af te leiden. Het beste zou zijn, als de jongens een paar hutten in brand zouden kunnen steken in de verste hoek van het dorp . . . Dat zou dan ongeveer bij opkomst van de maan moeten gebeuren.”

„Maar hoe zullen wij weten, dat het nodig is?” vraagt Panokko.

Ja, welk teken zal Koja kunnen geven, dat hij de hulp van de jongens nodig heeft?

„Laten mijn jonge vrienden zorgen, dat ze vóór zonsondergang op de uitkijk staan,” zegt hij. „Als ik de tijgerdansen ga dansen, sluip dan om het dorp en jaag het vuur in de verste drie hutten.”

„Ga met Johan dansen,” zegt Kela. „Daar zullen alle Indianen naar komen kijken en dan kunnen de jongens veiliger hun werk doen.”

Koja trekt hulpeloos zijn brede schouders op.

„Hoe kan ik hem dat vertellen? De jonge blanke zal de taal van de Indianen niet verstaan, zoals oom Kela.”

„Ik kan immers een briefje voor hem schrijven,” zegt Kela. „Weet je wel, Koja, zo'n ding als we in het vliegtuig gevonden hebben. Ik kan op papier met hem praten en hem alles vertellen.”

De Indianen knikken allemaal en zien Kela bewonderend aan. Soms lijken die geheimzinnige blanken, die geen korjaal kunnen roeien en geen waterliaan van bostouw kunnen onderscheiden, op tovenaars! Het plan van dat briefje heft de laatste bezwaren op. Alleen Wempi heeft nu nog iets te zeggen. „Waarom moet mijn moeder mee?” vraagt Wempi bezorgd. „Om Sjoemi te zoeken,” antwoordt Koja. „Daarmee kan ik mij niet bemoeien.”

Dat begrijpt Wempi. Het is een Indiaan niet toegestaan om met de vrouwen van andere Indianen te spreken. Pikipeu spreekt evenals Koja de taal van deze stam, zij heeft vroeger onder hen gewoond. Maar het is de jongen aan te zien, dat het hem moeilijk valt, zijn moeder voor deze gevaarlijke opdracht af te staan. Pikipeu merkt het ook. Zij glimlacht en

knikt haar zoon geruststellend toe. Zij schijnt er niet tegenop te zien en begint zich al mooi te maken voor het bezoek. Zij kamt haar lange haren en smeert ze in met apevet uit een kalebasje. Zij verft haar lichaam met de rode koesoewé en laat zich door Koja gezicht en borst beschilderen met geheimzinnige, zwarte strepen. Dan krijgt ze al de rode kralen van Kela omgehangen en ook het halssieraad, dat Pipi aan Panočko heeft meegegeven en dat Sjoemi vroeger om de hals van haar vader, hoofdman Paura, heeft zien hangen. Ze zal het zeker herkennen en Pikipeu zal het haar aanbieden als een geschenk van haar moeder. Misschien zal Sjoemi mee willen vluchten om weer naar haar moeder terug te keren . . .

Intussen heeft ook Koja toilet gemaakt. De bijl en de spiegel-tjes en alle andere begeerlijke dingen die Kela nog heeft, worden in een draagmand gepakt en op de rug van Pikipeu gehangen. Ten slotte vertaalt Kela voor de Indianen het briefje, dat hij voor Johan geschreven heeft.

Beste Johan,

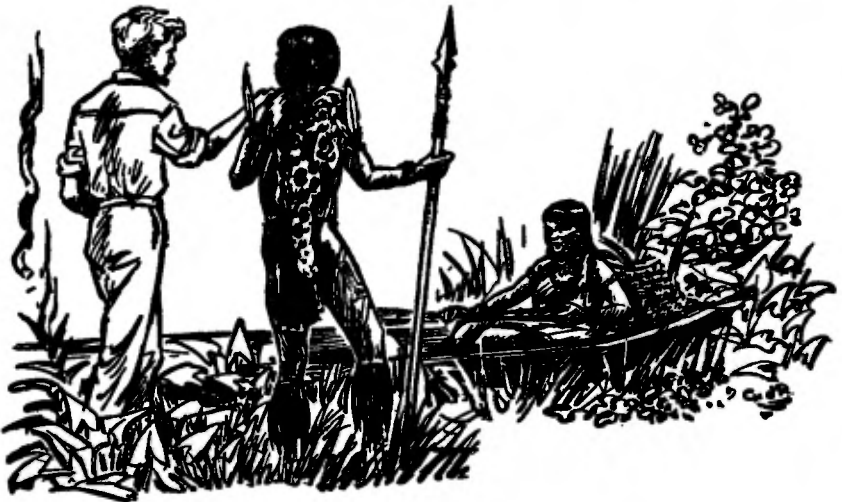
Hou je goed en laat niets merken. Wij zijn er om je te redden. Brenger dezès is Koja, een groot vriend van mij en je vader. Doe alles wat hij wil, je kunt hem vertrouwen, hij waagt zijn leven voor je. Als hij je meetrekt om te dansen, dans dan zolang als je kunt en zorg, dat je de Indianen bezighoudt. Daarna zal hij met je vluchten. Als alles goed gaat, ben je vanavond vrij en gaan we naar je vader, die niet ver van hier is, bij William. Veel geluk en God zegene je!

Hartelijke groeten van je Gerard Linder.

(Door de Indianen genoemd: oom Kela)

De bewondering staat weer duidelijk op de gezichten van de Indianen, omdat dit allemaal op dat kleine vodje kan staan. Koja pakt het papiertje met eerbied aan en verbergt het zorgvuldig onder de gordel, waarmee zijn lendendoek zit vastgesnoerd.

„Zou je hem dat ongemerkt toe kunnen stoppen?” vraagt

Kela.

O ja, dat zal niet moeilijk zijn, denkt Koja. Als hij een hond koopt, heeft hij het recht om het dier aan alle kanten onderzoekend te betasten. Waarom zal hem dit met de witte man niet toegestaan worden? En dan zal hij hem het briefje wel in de hand kunnen drukken, zonder dat iemand het merkt.

Koja hangt de tijgerhuid over zijn schouder en neemt zijn speer. De afspraken worden nog één maal herhaald, dan vertrekken ze.

„Kijk uit naar de ingang van het pad, vriend!” zegt Jaloe-kama nog. „Zorg, dat je die in het donker vinden kunt! Malili en ik zullen er wachten op jou en de anderen, om je zo nodig te helpen.”

Koja knikt en glimlacht. Hij is vol moed.

„Ik zal wel geen hulp nodig hebben,” zegt hij. „Ik heb mijn speer ook nog!”

Hij begint de kleinste boot in het water te duwen. En dan staat plotseling Kela bij hem.

„Nog één ding, Koja,” zegt hij. „Zeker, je hebt je speer ook nog. En ik weet, dat je een moedig man bent, die hem goed zal weten te gebruiken. Maar wil je mij een groot genoegen doen? Het zou zo prachtig zijn, als er geen bloed zou vloeien. Koja, dappere vriend, wil je mij beloven, dat je daarvoor je best zult doen?”

Koja kijkt een paar tellen stil voor zich. Het is hem aan te zien, dat hij er niets van begrijpt, hoe iemand dit vragen kan. Zijn het niet de ergste vijanden van de Oajana's, in wier dorp hij zich zal wagen? . . . Maar als hij even opgluurt en de ernstige ogen van oom Kela ontmoet, wijst die omhoog en zegt zacht: „Onze Vader wil het ook niet, Koja”. En dan knikt Koja. Goed, hij zal zijn best doen. En na die belofte stoot hij de boot door de begroeiing. Pikipeu lacht haar zoon nog eenmaal toe, speurt voorzichtig links en rechts, geeft een teken dat alles veilig is en dan varen ze in het volle zonlicht, over het blikkende water, stroomaf naar het dorp. Wempi kijkt ze na en zucht hoorbaar. Maar Panokko legt de hand op zijn schouder. Ze moeten gaan. Hoofdman Jaloeckama wil weten, hoe Koja in het dorp ontvangen wordt.

Opnieuw sluipen ze achter elkaar door de wildernis, maar

deze keer, ongevraagd, gaat Wempi voorop. Een vochtige warmte hangt nu onder de bomen en het gezang in het dorp is veel zachter geworden. Ook de fluit laat zich niet meer horen. Steeds meer Indianen trekken zich waarschijnlijk in hun hangmatten terug.

Langs dezelfde liaan als van die morgen klauteren ze omhoog en als eekhoorns haasten ze zich hoog boven de grond door de takken. Maar als ze hun uitkijkpost bereiken, is Koja al aangekomen. Zijn boot ligt op de oever, tussen de andere korjalen, en over het zonnige plein schrijdt hij, hoog opgericht, met Pikipeu enige stappen achter zich aan, op de Indianen toe.

In grote spanning gluren de jongens door de bladeren. Hoe zal dit aflopen? Alles hangt van dit ogenblik af! . . . Zie, er is geen Indiaan meer die nu nog danst en het gezang is plotseling verstomd. De mannen staan in een groep bij elkaar naast de piaiman, anderen komen aanlopen uit de hutten en voegen zich bij hen, vrouwen roepen en wenken elkaar . . .

Op enige afstand voor de Indianen blijft Koja staan. Hij legt zijn speer op de grond en breidt zijn armen uit. Hij wijst op Pikipeu, die op eerbiedige afstand achter hem staat en spreekt de dorpelingen toe, maar wat hij zegt, is niet te verstaan. En dan maakt zich plotseling een oude Indiaan los uit de groep, loopt naar Koja en omarmt hem. Een ander is naderbij gekomen en klopt hem op de rug. Samen voeren ze hem naar de ronde hut, bieden hem een bankje aan in de buurt van de beschilderde tovenaars en het plein is nu vol van gelach en geroep. Een vrouw biedt hem een kalebas met kasiri aan en Pikipeu wordt door andere vrouwen meegenomen en krijgt ook te drinken.

Wempi grinnikt zachtjes. Hij kan voorlopig gerust zijn, de list is volkomen gelukt. Snel keren de jongens terug om ook hun vaders en de anderen gerust te stellen. Die staan nog bij elkaar om de overgebleven boot, maar als de jongens verslag hebben uitgebracht, zoeken ze een plekje om te rusten. Want de zon zit nog lang niet in het zuiden, de hele dag ligt nog voor hen, waarin ze niets anders kunnen doen dan wachten. Het wordt geen gemakkelijke dag. Zwermen muskieten zoeken om hen heen en ze kunnen geen vuur maken om de bloeddorstige plaaggeesten te verdrijven. Als Kela met een kletsende slag op zijn been er vijf tegelijk doodslaat, krijgt hij een stomp van Malili en een donkere blik uit de ogen van Jaloekama te verduren. Malili geeft hem een takje, waarmee hij ze onhoorbaar weg kan strijken. Maar Kela haalt zijn muskietennet en al is het onder dat ding om te bezwijken van de hitte, Kela plooit het toch maar om zich heen.

Arawatta wordt door Panokko afgelost van de wacht en gaat meteen in de naaste omgeving op zoek naar bosvruchten, maar zo dicht bij het dorp is natuurlijk niets eetbaars te vinden. Ze zijn allemaal hongerig en in stilte benijden ze Koja, die na de kasiri ook wel een portie vlees uit de peperpot aangeboden gekregen zal hebben. Ach, een kalebas vol kasiri, hoe zou dat nu smaken! Die morgen hebben ze nog de dauw van de bladeren kunnen likken, nu moeten ze het stellen met het troebele water uit de rivier. Wie erheen gaat om te drinken, beweegt zich heel voorzichtig om geen vogel aan het schrikken te maken. En een half uur lang durft niemand een vin te verroeren, omdat een troep zijdeaapjes boven hen in de bomen zit te spelen. Na sommige vogels zijn apen de ergste verraders.

Langzaam kruipen de uren om en vol verlangen ziet Panokko de schaduwen langer worden. Dan beginnen eindelijk de avondkrekels te sjirpen, de schemering komt langzaam aankruipen uit het bos. Jaloekama, die de laatste uren de wacht bij het pad heeft betrokken, komt terug en geeft de jongens een wenk om zich gereed te houden.

Voor het laatst bespreken ze, wat er gebeuren moet. Jaloekama en Malili zullen, zodra het helemaal donker is, langs het bospad naar het dorpsplein sluipen en elk met een goede korjaal over de rivier terugkeren naar de kampplaats. Kela moet de drie boten gereedmaken voor vertrek. Jaloekama en Malili zullen opnieuw langs het bospad gaan om al de andere korjalen aan de stroom prijs te geven. Daarna zullen ze samen bij de ingang van het pad op Koja en de anderen wachten.

De jongens weten hun taak. Kela geeft ze elk een doosje vuurhoutjes, dat ze goed droog moeten houden. Het laatste avondrood sterft weg in de boomkruinen, het is hun tijd. Voor de derde maal op die dag sluipt Panokko met Wempi in de richting van het dorp, maar nu is ook Arawatta erbij. In het bos is de duisternis al bijna volkomen: de bomen zijn zwarte schimmen. Het is nu niet meer nodig om het laatste eind door de takken te klimmen, het zou ook bijna niet mogelijk zijn. Van stam tot stam sluipen ze voort tot aan de rand van het dorpsplein.

De vuren flakkeren. Boskaarsen worden uitgezet. In het rode, flakkerende licht van de vlammen dansen nog steeds een tiental Indianen en voor de ronde hut zitten andere er in een groep naar te kijken. Is Koja daarbij? . . . Ze kunnen hem niet herkennen. En waar is Pikipeu? Helpt ze de vrouwen, die nog altijd kasiri rondbrengen? . . .

Roerloos staat Panokko tegen zijn boomstam gedrukt. Ara-watta moet ergens links van hem staan, maar hij hoort en ziet hem niet. Wempi, enkele meters naar rechts, hoort hij soms zuchten. Wempi is nog aldoor bezorgd om zijn moeder. Hij kan gerust zijn: het plan zit goed in elkaar, het moet slagen. Maar het staat voor Panokko wel vast, dat Koja hun hulp niet missen kan. Te veel Indianen zijn nog op de been. Koja's komst en zijn verhalen hebben misschien het drinken vertraagd . . .

„Konden we maar beginnen!” denkt Panokko. Maar ze moeten wachten op het sein. Hij legt zijn oor te luisteren in de richting van de rivieroever, maar het is daar doodstil. En toch moet zijn vader daar nu bezig zijn bij de boten. Wat komt het prachtig uit, dat ze juist vanavond dat ene donkere uur hebben! Kapoe-ta-no, die de zon en de maan bestuurt, is heel goed voor hen!

Wachten . . ., wachten . . . In 't laatst weet je niet meer, of je een uur of een kwartier hebt gewacht . . . Maar komt er nu niet een heel zachte, witte glans van de kant van de rivier? En wordt de hemel daar niet een beetje lichter? Is dat de maan al, die achter de muur van het woud boven de horizon komt? . . . Opeens klinkt een luide schreeuw op het dorpsplein en daar staat Koja in het licht van de vlammen. De tijgerhuid ligt over zijn schouders, de kop van de tijger rust op zijn hoofd en nu begint hij, zwaaiend met zijn speer, te dansen. En zie, daar is ook de jonge blanke! Met een schreeuw als van Koja springt hij vooruit, spreidt zijn armen, draait rond voor het vuur en doet Koja alles na, maar met zulke rare sprongen, dat de Indianen eromheen schateren van het lachen en elkaar toeroe-

pen: „Kom, kom kijken! De witte man danst! . . . Hij heeft te veel kasiri gedronken! Kijk die aap een kunsten maken!”

En terwijl het gelach en gejoel op het dorpsplein steeds luider worden, sluipen de jongens al met grote haast tussen de bomen door. Half op de tast, half struikelend soms, springen ze voort, dicht achter elkaar om elkaar niet kwijt te raken. Ze moeten in een boog om het dorp gaan en in de verste hoek uitkomen. En dat is niet moeilijk, want aan de glans van de vuren op het plein kan Panokko berekenen, waar ze zich bevinden. Tegen die glans tekenen de omtrekken van de hutten zich ook duidelijk af. Hijgend en bezweet staan ze enkele ogenblikken bij elkaar aan de bosrand, als ze hun doel bereikt hebben. Beweegt zich nergens iets? . . . Vooruit dan, maar heel voorzichtig! Als slangen schuifelen ze voort over de grond, Arawatta rechts, Wempi links, Panokko in het midden. Even blijft hij liggen, als hij een der hutten bereikt heeft. Zijn hart bonst tegen de grond. Hij ziet tegen de glans van het vuur een hangmat heen en weer schommelen . . . Ligt daar iemand in? Vlug nu maar, links flikkert al een vlammetje: Wempi is al bezig. Panokko richt zich op achter een paal van de hut en strijkt een vuurhoutje langs het doosje, maar het ding weigert. Is het nat geworden van zijn zweet? . . . Het volgende houtje doet het, gelukkig! Hij houdt het vlammetje bij het droge palmbiad van het dak, dat nog warm is van de zon. Het krinkelt verder, dooft bijna uit, grijpt dan een ander blad en vliegt knetterend omhoog langs het dak . . .

Weg! . . . Terug naar de bosrand. Wempi is er al, Arawatta rent tegen Panokko op en breekt los in een zacht gelach. Wanneer lacht Arawatta niet? Achter hen begint een hond als een razende te blaffen, maar het beest zit natuurlijk vast-

gebonden. Ze rennen voort achter de eerste bomen. Nu blaffen er meer honden en een vrouw gilt, hoog en bang. Ze moeten dieper het bos in, want de hele omgeving is plotseling verlicht door de vlammen. Alle drie de hutten staan in lichte-laaie en het dorp is nu vol geschreeuw en geroep. In die verwarring zal het Koja zeker lukken om te ontkomen! En dan zullen ze weer allen bij elkaar zijn en veilig terug kunnen keren naar huis!

Wat kunnen hun nu de dorens schelen, die langs hun blote lichaam schrammen? En de struiken, die hun in het gezicht slaan? Ze komen hijgend uit op het pad, niet ver van het kamp en duiken plotseling ineen, want ze horen voetstappen. Drie, vier mensen komen langs het pad aanrennen.

„Niet zo snel, ik kan niet meer!” zegt een vrouwenstem.

„Moeder!” roept Wempi.

„Mijn zoon!” steunt Pikipeu. Zij is een zware vrouw en ze heeft in jaren niet meer zo hard behoeven te lopen. Steunend op haar jongen bereikt ze de kampplaats. De maan begint juist aan de overkant van de rivier boven de bosrand te stijgen. De eerste boot wordt al in het water geduwd. De tweede, met Johan erin, volgt.

„Vlug, Pikipeu, in de boot kun je wel uitblazen. Drie maal drie, we zijn er allemaal. Wees stil, oom Kela, straks heb je gelegenheid genoeg om te praten! . . .”

Jaloekama en Malili duwen de laatste boot door de oeversplanten. Ze grijpen de pagaaien. De rivier glanst als zilver. Een glinsterend spoor ligt op het water, als de drie boten achter elkaar, dicht onder de oever, tegen de stroom opschieten. Het geschreeuw in het dorp wordt zachter en is eindelijk niet meer te horen. Nu zijn er nog alleen de nachtelijke ge-

luiden van het oerwoud. En het tevreden gegrinnik van Kela.
„Johan, Johan! Ben je niet blij? Is het niet prachtig gelukt?
En heb je mooi gedanst, Johan?”
„O, meneer Linder! . . .”
En daar zit die blanke jongeman opeens te huilen als een
kind!

8. IK WIL BIJ SJOEMI BLIJVEN

Jaloekama drukt de zoon van de dokter een pagaai in handen. Laat hij daarop zijn ontroering maar botvieren, want ze moeten alle krachten bijzetten om weg te komen. Waarschijnlijk hebben de vijanden de verdwijning van Koja, Pikipeu en de jonge blanke al ontdekt en wellicht hebben ze ook al gemerkt, dat de korjalen weg zijn. Als ze ergens nog een paar reserveboten hebben, zullen ze misschien zo spoedig mogelijk de achtervolging inzetten. Hun honden zullen hun de richting wijzen, waarin de vluchtelingen verdwenen zijn.

Daarom roeien Jaloekama en de zijnen met onverminderde kracht door tot na middernacht en ook Johan doet goed zijn best. Maar als ze de samenvloeiing van twee krekken gepasseerd zijn, nemen ze tijd voor een korte rust. De boten worden naast elkaar gelegd achter een klein schiereiland, waar de stroom niet komen kan, en Pikipeu vertelt het eerst haar belevenissen.

Het duurde niet lang, voor zij Sjoemi ontdekte. De vrouwen van het dorp waren vol bewondering voor haar kralen en één van haar nam het halssieraad van Paura in haar hand en zei: „Zo'n snoer had mijn vader vroeger ook!”

„Toen ik haar aankeek, was ik zeker, dat het Sjoemi was,” zegt Pikipeu. „Zij lijkt op jou, Jaloekama! Zij had een kind

van een paar maanden in een draagband en zij vertelde me, dat zij nòg twee kinderen had, een jongen en een meisje en een lieve man, die goed voor haar zorgde. Ik durfde haar toen nog niet meer te zeggen, maar later heb ik haar alleen gesproken. Toen heb ik haar het snoer gegeven en gezegd, dat het een geschenk was van haar moeder. Ik zei, dat ik Pipi gesproken had, ver weg over de bergen en dat die erg naar haar verlangde. En dat jij, Jaloekama, nu hoofdman was.

„Zou je niet weer naar de stam der Oajana's terug willen?” vroeg ik. „Je kunt wel met Koja en mij meereizen, wanneer wij weer die kant opgaan . . .”

„Nee,” zei ze, „want mijn man zou zeker niet meegaan en ik wil hem en mijn kinderen niet in de steek laten. Groet mijn moeder en mijn broer Jaloekama, als je ze weer ontmoet. Zeg hun, dat ik gelukkig ben en dat ik veel aan hen zal denken.”

„Toen merkte ik,” zegt Pikipeu, „dat zij één geworden was met haar volk, zoals ik met de Oajana's en ik heb haar niets meer durven zeggen. Ook niet, dat jij dicht in de buurt was, Jaloekama. Ik dacht, dat ik haar daardoor misschien in moeilijkheden zou brengen. Heb ik goed gehandeld, hoofdman?”

„Je hebt heel goed gehandeld, als een verstandige Oajana-vrouw,” antwoordt Jaloekama.

„Ik heb ook familie en vroegere vrienden gezien,” zegt Pikipeu. „Maar ik heb me niet bekend durven maken. Ik verlangde er ook niet erg naar. Ik verlangde alleen naar mijn man en naar jou, mijn zoon . . .”

„Wij zullen familie en vrienden voor je zijn, Pikipeu,” belooft Jaloekama. En Wempi, die bij zijn moeder in de korjaal zit, streelt even haar arm.

Het is een poosje stil in de korjalen, maar het oerwoud rond-

om is vol met geluid en een grote vis springt vlak naast de buitenste boot boven water uit. Arawatta grijpt ernaar, maar hij krijgt de glibberige staart te pakken en de vis plonst weer in de rivier. Arawatta spoelt zijn handen af en zegt: „Koja, Koja vertellen.”

„Maar kort,” waarschuwt Jaloekama, „want de maan is het zuiden al door.”

Goed, Koja zal kort zijn. Het is allemaal prachtig gegaan. Hij werd hartelijk ontvangen en heeft heerlijk gegeten en gedronken. Niet zo kreunen, Malili, jij hebt de hele dag lekker in het bos liggen rusten . . . Nee, stil maar, het was maar een grapje! Met de koop was het gauw voor elkaar. Koja heeft de jonge blanke gekocht voor een bijl, een houwer, een stofkam en drie strengen rode kralen . . .

Wacht, dat moet Kela even vertalen!

„Een bijl, een houwer, een stofkam en drie strengen rode kralen, Johan! Nu weet je, wat je waard bent!”

Johan ligt languit in de korjaal, met zijn lange, magere benen opgetrokken. Hij is moe van alles wat hij doorstaan heeft. En het pagaaïen is zwaar werk voor hem.

„Dat valt me dan nog mee,” grinnikt hij. „Ik dacht al, dat mijn leven niets meer waard was!”

„Maar alleen de kralen en de stofkam zijn we kwijt,” vertelt Koja. „De bijl en de houwer heb ik mee teruggenomen. Ze lagen naast het bankje van de tovenaar, toen we weg moesten. Die had de oude bedrieger op een of andere listige manier alweer veroverd. O, wat heb ik een last met die kerel gehad! Hij herkende mij dadelijk en hij is nog niets veranderd. Vroeger haatte hij mij en heeft hij mij het leven onmogelijk ge-

maakt. Hij heeft verhinderd dat ik trouwde met het meisje waar ik van hield! Door zijn schuld ben ik geen hoofdman geworden, toen mijn oom stierf zonder een zoon na te laten. Hij is de oorzaak, dat ik mijn volk heb verlaten en een zwerfver ben geworden . . .”

„Dan moeten we hem eigenlijk dankbaar zijn, want anders hadden wij jou niet gekend,” zegt oom Kela.

Maar Koja schijnt het niet te horen. Hij zit rechtop in de boot met gebalde vuisten en zijn ogen flikkeren in het maanlicht.

„O oom Kela, wat heb je het mij moeilijk gemaakt!” zegt hij.

„De hele dag hield die kerel mij in het oog. Toen ik danste met de witte man, zag ik zijn wantrouwen groeien. En toen iedereen wegholde naar de brand, bleef hij zitten. Ik moest hem toch kwijt zien te raken? Eén stoot met mijn speer en ik was voor altijd van mijn vijand verlost geweest . . .”

„Wat heb je gedaan, Koja? Wat heb je gedaan?” vragen ze door elkaar.

„Ik had mijn belofte,” zegt Koja. „Ik moest die houden . . . Ik dacht: O Vader der Indianen, wat moet ik doen? . . . Toen zag ik de kuil op de dansplaats. Het was een diepe kuil en er lagen planken over voor de dansers, om bij het dansen een zwaar, hol geluid te kunnen maken. Toen heb ik hem gegrepen en op zijn hoofd in die kuil gezet met de planken er bovenop . . . Ik ben wel bang, dat ik het niet zo erg zachtzinnig heb gedaan. Mocht dat, oom Kela?”

„Is hij niet dood?” vraagt Kela.

„Zo'n slang zeker!” zegt Koja. „Die is taai, hoor! Toen ik met de blanke en Pikipeu bij de bosrand was, hoorde ik hem alweer schreeuwen. Waarom mocht ik hem niet doden, oom Kela?”

„Omdat de Vader van blanken en Indianen gezegd heeft: Gij zult niet doden,” antwoordt Kela ernstig. „Die paar verbrande hutten zijn weer op te bouwen, maar een mensenleven niet. Jullie spaart een kikker het leven, omdat je zegt: Het dier heeft zijn beschermer in de hemel. Maar een mens heeft ook zijn beschermer, Koja! Ik was blij, toen je mij die belofte gaf. En nu ik weet, dat die man je vijand was, nu verheug ik mij nog meer! Je hebt de wil van God gedaan, die gezegd heeft: Heb je vijand lief! Je hebt je zelf overwonnen, Koja! Je bent een groot man en ik ben er trots op, dat ik je vriend mag zijn! . . . Ben je nu zelf ook niet blij, dat je hem niet gedood hebt?”

„Ja,” zegt Koja. „Ik geloof het wel. En van die spartelende beentjes, toen hij op zijn hoofd in de kuil stond, zal ik mijn hele leven schik hebben!”

„Hij begrijpt het nog niet,” denkt Kela en hij zegt: „Vecht jij maar met tijgers, Koja, en niet met slangen!”

En dan stoot Jaloekama als eerste zijn korjaal weer van de kant en achter elkaar roeien ze verder, tot de zilveren glans van de maan begint te verbleken voor de gouden heerlijkheid van het morgenrood. Awawa begint zacht te grommen en te snuiven en ijverig met zijn staart te kwispelen. En hij tuurt vooruit, waar een dun rookpluimpje aan de oever zichtbaar is. Aan die kwispelende staart vermoeden ze al, wie ze daar zullen aantreffen. En kijk, wie staat daar met de hand boven de ogen aan de kant? Pipi! Jolali en Atoe komen ook aanlopen.

„Ben je daar?” roepen ze. „Ben je daar?”

„Wij zijn er,” roept Jaloekama terug en hij zucht van genot.

Want een heerlijke vleesgeur drijft van het vuur af over de rivier.

„Atoe heeft een kapoea geschoten!” roept Jolali.

Een kapoea is het grootste knaagdier dat ergens ter wereld wordt aangetroffen. Ze zullen eindelijk weer eens kunnen eten, zoveel ze lusten.

Terwijl de korjalen op de oever aandrijven, loopt Pipi van verlangen bijna het water in.

„Sjoemi?” vraagt ze. „Is Sjoemi erbij? . . . Waarom is Sjoemi er niet bij?”

Als ze de boten op de wal getrokken hebben, nemen Jaloekama en Pikipeu haar apart en vertellen haar alles wat er gebeurd is.

„Sjoemi groet u hartelijk, Pipi,” zegt Pikipeu ten slotte. „Ik moest u zeggen, dat zij veel aan u denkt en dat zij heel gelukkig is. Ik heb haar gevraagd of ze mee wilde, maar ze heeft geweigerd. Je begrijpt toch, dat ze haar kinderen en haar man niet in de steek kan laten?”

„Had mij dan meegenomen naar dat dorp!” huilt Pipi. „Dan was ik bij haar blijven wonen, bij mijn dochter Sjoemi! O Sjoemi, mijn kind, zal ik je dan nooit meer zien? . . .”

Zij is ontroostbaar. Zij verbergt haar gezicht onder haar schouderdoek en zit op de oever te huilen, terwijl de anderen zich om het vuur scharen voor de maaltijd. Maar plotseling springt Jaloekama op en holt naar haar toe, want zij is bezig om de kleine schorsboot in het water te duwen.

„Laat mij gaan!” schreeuwt ze. „Ik wil naar Sjoemi toe! . . .”

„Maar Pipi, dat kan toch niet! Ze zullen je doden, omdat je een Oajana-vrouw bent! Vooral na wat er nu gebeurd is . . .”

Maar Pipi is voor geen rede vatbaar. Zij is buiten zichzelf van

verdriet. Met geweld moet zij bij de boten vandaan worden gehaald.

Het is maar het beste, dat ze zo spoedig mogelijk vertrekken. Ze trekken de schorsboot verder in het bos en laten hem daar liggen. Twaalf mensen kunnen wel in drie boten. Als ze de ervaren roeiers goed verdelen, zullen ze sneller opschieten. Pipi komt bij Jaloekama, Panokko en Malili. Ze huilt en kermt, als ze merkt dat de korjalen de steven naar het noorden richten, maar later duikt ze in elkaar en zit stil voor zich heen te mopperen. Nu en dan klaagt ze als een kind: „Ik wil bij Sjoemi blijven . . .” Maar niemand let er meer op.

Ze roeien de hele dag en schieten heel wat leguanen, die zich op de takken boven het water liggen te zonnen. Vroeg in de avond maken ze kamp, eten zich nog eens vol en slapen een paar uur, maar de maan staat nog hoog aan de hemel, als ze alweer op weg zijn. Een poosje later passeren ze het dorp, waar Koja een bezoek heeft gebracht en ze varen voor de aanlegplaats voorbij, want ze weten, dat er niemand thuis is dan een paar vrouwen en die oude babbelaar. In één nacht zijn ze op de heenweg van hier af naar hun doel gevaren. Meer dan een etmaal hebben ze moeten roeien om terug te keren. Maar nu wordt de kreek smaller en de stroom minder. Als er geen nieuwe regens komen, zullen ze in vier dagen bij de anderen kunnen zijn.

Het weer is hun gunstig. Reeds de volgende dag in de namiddag naderen ze het dorp, waar Kela gewond is geraakt. Ze varen er aan de overkant van de kreek voorbij, de wapens gereed voor het geval er weer op hen geschoten mocht worden. Maar het witte zand van de aanlegplaats blikkert eenzaam in de zon en al gromt Awawa en hebben ze allen het gevoel, dat

er vanuit het bos op hen geloerd wordt, er gebeurt niets bijzonders.

De laatste hindernis is gepasseerd en het weer is rustig en helder.

„Nog twee dagen, dan zijn we in het oude dorp,” zegt Jaloe-kama. „Wat zal de oude dokter blij zijn! Kapoe-ta-no heeft zijn gebeden verhoord!”

„Blijven we lang in het oude dorp?” vraagt Kela.

„Niet langer dan nodig is,” antwoordt de hoofdman. „We moeten van het goede weer profiteren. Als de voet van William beter is, gaan we dadelijk op mars de savanne over. Met een week kunnen we thuis zijn, als de Vader het wil . . .”

Thuis! . . . Dat woord brengt de tongen los. Wat zal het heerlijk zijn om weer thuis te zijn, in de oude, vertrouwde omgeving, waar ze iedere boom en iedere kreekbocht kennen en waar hun familieleden hen zullen verwelkomen. Dan zullen ze ook een feest vieren, omdat ze hun gevaarlijke reis goed hebben volbracht!

„Maar eerst wil ik drie dagen aan één stuk slapen,” zegt Koja.

„En ik . . . ik wil een hele schildpad opeten!” roept Jolali.

„Met peper! Zoals mijn vrouw die koken kan!”

Ze hebben allemaal hun wensen. En opeens laat ook Pipi zich weer horen. Het schijnt, alsof het nu pas tot haar doordringt, dat ze weer terug zal moeten gaan, de bergen over, naar het land waar het water naar het noorden stroomt.

„Ik wil in het oude land blijven!” jammert ze. „Ik wil bij Sjoemi blijven in het oude land!”

„Ja Pipi, dat weten we nu wel,” zegt Jaloe-kama ongeduldig.

„Stil eens, Awawa hoort iets!”

Ja, ze horen het nu allemaal: er schreeuwen apen in het bos,

zwarte apen, één van de grootste lekkernijen, die een Indiaan kent. Het water loopt hun na die lange dag roeien om de tanden. Zouden ze maar niet vast een voorproefje nemen op het feest van de thuiskomst? . . .

Op een wenk van Jaloekama sturen ze de korjalen naar de oever, leggen ze haastig vast aan een liaan en meteen zijn de meeste Indianen verdwenen. De jachtdrift beheerst ze volkomen en ook Jaloekama is er niet vrij van. Hij heeft zijn boog en de apenpijl al gegrepen — de pijl met de losse, vergiftige punt — dan aarzelt hij, kijkt naar Pipi, die met het hoofd in de handen op een boomwortel zit, en vervolgens naar Panokko.

„Één van ons tweeën moet hier blijven,” zegt hij.

„Mijn vader moet op de zwarte aap gaan jagen,” antwoordt Panokko. „Ik zal bij de vrouwen blijven.”

Zelfs Kela en Johan zijn met de anderen het bos ingetrokken. Ze hebben allen zin om hun benen te gebruiken na de lange zit in de korjaal. Panokko helpt de vrouwen om de kampplaats schoon te maken en een vuur aan te leggen. Pipi steekt geen hand uit, ze wil zelfs het vuur niet verzorgen.

Panokko pakt haar magere arm en probeert haar mee te trekken.

„Kom Pipi,” zegt hij. „Ga achter het vuur zitten. Hier krijg je last van muskieten . . .”

Ze trekt zich los en kijkt hem aan, met een vreemde, wilde uitdrukking in haar ogen.

„Ik wil bij Sjoemi blijven, ik wil bij Sjoemi blijven,” klaagt ze. Iets anders schijnt ze niet meer te weten.

„Laat haar maar zitten,” denkt Panokko. „Ze kan daar geen kwaad.”

„Ik zal een anjoemara voor u proberen te vangen, daar houdt u van!” zegt hij. Hij haalt zijn vistuig uit de boot en zoekt een mooi plekje, een eindje stroomaf, waar aan het eind van een landtong een mooie, rustige waterkom is tussen twee groepen oeverplanten. Maar de zon verdwijnt achter de bosrand, het avondrood begint aan de hemel te vlammen en nòg heeft hij geen beet gezien.

„Ik had met de korjaal moeten gaan,” denkt hij. En juist op dat ogenblik hoort hij zacht geplons en komt Pipi aanvaren in de boot van het oude dorp.

„Hier ben ik, Pipi!” roept hij. „Komt u mij halen? Zullen wij samen nog even gaan vissen?”

Ze kijkt hem aan, maar het is alsof ze hem niet ziet. Ze vaart hem voorbij en praat zacht voor zich heen: „Ik ga naar Sjoemi! . . . Ik wil bij Sjoemi blijven in het oude land! . . .”

Panokko gooit zijn vistuig neer en rent naar de kampplaats. Het vuur brandt en de pot staat op, maar er is niemand. De vrouwen zijn zeker nog even het bos ingegaan om kruiden of vruchten te zoeken. Maar juist komt Jaloekama met een aap op de schouder terug bij de kreek. Kela is bij hem met zijn geweer.

„Vader!” roept Panokko. „Pipi is weg met de oude korjaal! Zij zegt, dat ze naar Sjoemi wil!”

„Snel,” zegt Jaloekama. „We moeten haar inhalen, vóór het donker is.”

Zo vlug mogelijk stappen ze in en pagaaien de kreek op, maar het oude vrouwtje is de bocht al om. Pas na de volgende bocht zien ze haar. Ze heeft dan nog een flinke voorsprong.

„Pipi!” roept Jaloekama.

Ze kijkt even om en pagaait nog harder. Ze halen haar maar

langzaam in. Wat kan dat ondeugende, oude vrouwtje nog varen! In snelle vaart schiet ze het Indianendorp tegemoet. Daar wordt de muur van oerwoud onderbroken. Het licht van de avondhemel glanst er over de kreek. En in dat rode

licht verschijnt een kleine, donkere gedaante met een gespannen boog op de oever.

„Pipi, pas op!” schreeuwt Jaloekama en hij grijpt naast zich, maar zijn boog is op de kampplaats gebleven, evenals die van Panokko. Kela lost nog een schot in de lucht, maar dan is het al te laat. De korjaal van Pipi drijft dwars op de stroom.

Ze halen haar nu spoedig in. Pipi ligt achterover met een pijl in de borst. Ze glimlacht, als ze haar zoon Jaloekama herkent. „Ik blijf bij Sjoemi . . ., in het oude . . . land,” fluistert ze.

INHOUD

	blz.
1. Bij het kampvuur	9
2. De jacht op de tijger	22
3. De gewonde vogel	37
4. Spoorzoekers	49
5. William	67
6. In het land van de vijand	79
7. Johan	93
8. Ik wil bij Sjoemi blijven	113

Anne de Vries

PANOKKO EN DE WILDERNIS

Dit is het tweede deel van de trilogie die Anne de Vries schreef na zijn bezoek aan Suriname. Hij bezocht daar niet alleen de steden, maar drong ook door in de oerwoudèn van dit grote land.

Panokko is een echte jungle-jongen. Hij heeft wel wat contact met de blanken, maar het liefst zwerft hij door de wouden die zijn dorpje omringen en gaat daar op jacht en beleeft daar veel avonturen.

Toch moet hij steeds weer denken aan de verhalen die hij van een blanke hoorde over de God van de blanken en over de liefde van Zijn Zoon. En dan besluit hij naar de blanken terug te gaan en meer van hen te leren.

Uitgeverij G. F. Callenbach bv – Nijkerk

ISBN 90 266 4483 3

J.-M. 10 e.o.